

UCHWAŁA NR .....
RADY MIASTA USTRONŃ

z dnia ..... 2024 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024 - 2027.

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1465 ze zm.), w związku z art. 87 ust. 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz. U. z 2024 r. poz. 1292), po uzyskaniu pozytywnej opinii Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

Rada Miasta Ustroń
uchwała

§ 1.

Przyjąć Gminny Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024 - 2027, stanowiący załącznik do Uchwały.

§ 2.

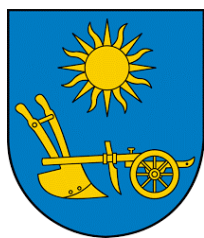
Wykonanie uchwały powierza Burmistrzowi Miasta.

§ 3.

Uchwała podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

§ 4.

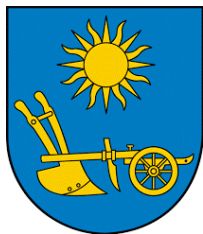
Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia.

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Ustroń 2024

Zamawiający:

Miasto Ustroń
ul. Rynek 1
43-450 Ustroń

Wykonawca:

Westmor Consulting Urszula Wódkowska
Biuro: ul. Królewiecka 27, 87-800 Włocławek
Siedziba: ul. 1 Maja 1A, 87-704 Bądkowo

Zespół autorów pod kierownictwem
Karoliny Drzewieckiej – Kierownika Projektu:
Joanna Kaszubska – Konsultant
Mateusz Grzelak – Analityk

Spis treści

Spis treści.....	3
1. Wstęp.....	4
2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami.....	5
3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce.....	6
4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	8
4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	8
4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu.....	10
5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego.....	12
5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie Miasta (analiza dokumentów programowych miasta).....	12
5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Miasta.....	30
5.2.1. Zarys historii obszaru Miasta.....	31
5.2.2. Krajobraz kulturowy.....	32
5.2.3. Zabytki nieruchome.....	38
5.2.4. Zabytki ruchome.....	38
5.2.5. Zabytki archeologiczne.....	39
5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych.....	41
5.2.7. Dziedzictwo niematerialne.....	42
5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony.....	43
5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków.....	48
5.4.1 Stan zachowania zabytków znajdujących się Gminnej Ewidencji Zabytków.....	50
5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Miasta.....	51
6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń.....	54
7. Założenia programowe.....	56
7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami.....	56
7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki.....	56
8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami.....	61
9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami.....	61
10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami.....	63
11. Załączniki.....	65
Spis tabel i rysunków.....	75
Spis załączników.....	75

1. Wstęp

Dziedzictwo kulturowe stanowi dorobek materialny i duchowy poprzednich pokoleń, a także dorobek czasów współczesnych. Jest to wartość materialna i niematerialna określająca nasze pochodzenie i kulturę. Na dorobek ten składają się zarówno elementy przyrodnicze, jak również wytwory i osiągnięcia cywilizacyjne ludzkości, m.in. w zakresie nauki, sztuki, architektury czy techniki. Elementem dziedzictwa kulturowego są zabytki, w tym: zabytki ruchome, zabytki nieruchome oraz zabytki archeologiczne. Są one nie tylko cennym źródłem informacji nt. życia naszych przodków, ale również ważnym elementem rozwoju społeczno-gospodarczego, bowiem bogate i różnorodne dziedzictwo kulturowe stanowi istotną dla rozwoju lokalnych samorządów atrakcję turystyczną. Dziedzictwo kulturowe jest zatem fundamentem tożsamości danej społeczności, dlatego ważna jest jego ochrona w celu zachowania tego dorobku dla przyszłych pokoleń.

Obowiązek sporządzenia programu opieki nad zabytkami wynika z ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami. Przyjęty w formie uchwały program stanowi element polityki samorządowej i służy podejmowaniu działań w zakresie inicjowania, wspierania oraz koordynowania prac z dziedziny ochrony zabytków i krajobrazu kulturowego, a także promowania dziedzictwa kulturowego. Powinien być narzędziem mającym na celu eksponowanie walorów krajobrazu kulturowego, jak również wykorzystanie dorobku kulturowego na cele społeczne, gospodarcze i edukacyjne. Głównym odbiorcą programu jest lokalna społeczność, w tym właściciele i użytkownicy obiektów zabytkowych, ale także wszyscy mieszkańcy danej jednostki samorządu terytorialnego, którzy poprzez swoją działalność, wpływają na zachowanie i pielęgnowanie dziedzictwa kulturowego danego obszaru.

Celem opracowania **Programu opieki nad zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027** jest dążenie do poprawy stanu zasobów lokalnego dziedzictwa kulturowego, a przez to zachowanie piękna krajobrazu kulturowego. Program ma pomóc w aktywnym zarządzaniu zasobem stanowiącym dziedzictwo kulturowe miasta Ustroń. Wskazane w Programie działania są skierowane na poprawę stanu zabytków oraz zwiększenie dostępności dla mieszkańców i turystów. Głównymi odbiorcami niniejszego dokumentu są mieszkańcy miasta Ustroń, którzy bezpośrednio odczuwają efekty jego wdrażania. Poprzez działania edukacyjne, realizacja Programu może budzić w lokalnej społeczności świadomość wspólnoty kulturowej, roli i znaczenia lokalnych wartości. Wspólna dbałość o zachowanie wartości kulturowych wzmacnia poczucie tożsamości oraz zacieśnia procesy integracyjne w społeczności lokalnej.

Reasumując, przedmiotem niniejszego opracowania jest dziedzictwo kulturowe w granicach administracyjnych miasta Ustroń, a celem jest określenie zasadniczych kierunków działań i zadań na rzecz ochrony i opieki nad zabytkami.

2. Podstawa prawna opracowania programu opieki nad zabytkami

Podstawą prawną ochrony dziedzictwa kulturowego w Polsce i opracowania programu opieki nad zabytkami jest ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2024 poz. 1292). Ustawa określa przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi, zasady tworzenia krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytkach, a także organizację organów ochrony zabytków.

Ustawa wprowadza obowiązek sporządzania programów przez samorządy, zarówno na szczeblu wojewódzkim, powiatowym, jak i gminnym. W myśl art. 87 ustawy, programy opieki nad zabytkami opracowywane są na 4 lata i mają na celu w szczególności:

1. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
2. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
3. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
4. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
5. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
6. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Wojewódzki, powiatowy i gminny program opieki nad zabytkami przyjmuje odpowiednio sejmik województwa, rada powiatu i rada gminy, po uzyskaniu opinii wojewódzkiego konserwatora zabytków. Z realizacji programu zarząd województwa, powiatu lub wójt (burmistrz, prezydent miasta) co 2 lata sporządza sprawozdanie, które przedstawia odpowiednio sejmikowi województwa, radzie powiatu lub radzie gminy. Kolejne sporządzane programy opieki powinny uwzględniać pojawiające się nowe uwarunkowania prawne i administracyjne, zmieniające się warunki społeczne, gospodarcze i kulturowe, nowe kryteria oceny i aktualny stan zachowania zasobu oraz prowadzone okresowo oceny efektów wdrażania obowiązującego programu.

Poprzedni Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń przyjęty został uchwałą nr IV/29/2015 Rady Miasta Ustroń z dnia 26 lutego 2015 r. w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Ustroń na lata 2015-2018.

Celem poprzednio obowiązującego Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Ustroń była poprawa stanu zachowania obiektów zabytkowych oraz ich ochrona i rewaloryzacja realizowana zarówno przez Miasto Ustroń jak i przez prywatnych właścicieli obiektów w celu zachowania ładu przestrzennego oraz rozwoju turystyki i szeroko rozumianej gospodarki, co w konsekwencji zaowocuje utrwaleniem poczucia tożsamości społeczności lokalnej.

W programie określono następujące priorytety:

- Priorytet I. Ochrona, opieka i wyeksponowanie obiektów zabytkowych oraz walorów krajobrazu kulturowego gminy,
- Priorytet II. Promocja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego,
- Priorytet III. Edukacja i szerzenie wiedzy o regionalnym dziedzictwie kulturowym,
- Priorytet IV. Rozszerzenie zasobu i ochrony dziedzictwa kulturowego.

Miasto Ustroń opiekę nad zabytkami realizowała przede wszystkim w formie działań z zakresu utrzymania i eksploatacji obiektów zabytkowych i kulturowych oraz popularyzacji wiedzy, edukacji, historii i dziedzictwa kulturowego najbliższego regionu wśród mieszkańców i turystów.

Miasto Ustroń posiada Gminną Ewidencję Zabytków która została przyjęta zarządzeniem nr 26/2015 Burmistrza Miasta Ustronia z dnia 11 lutego 2015 r.

3. Uwarunkowania prawne ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce

Zabytki w Polsce objęte zostały ochroną zadeklarowaną jako konstytucyjny obowiązek państwa i każdego obywatela. Art. 5 Konstytucji RP brzmi: *„Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju”*. Zaś w art. 6 ust. 1 Konstytucji RP czytamy: *„Rzeczpospolita Polska stwarza warunki upowszechniania i równego dostępu do dóbr kultury, będącej źródłem tożsamości narodu polskiego, jego trwania i rozwoju”*. Natomiast art. 86 Konstytucji RP wskazuje, że *„każdy jest obowiązany do dbałości o stan środowiska i ponosi odpowiedzialność za spowodowane przez siebie jego pogorszenie”*.

Głównym aktem prawnym regulującym zasady ochrony i opieki nad zabytkami w Polsce jest wspomniana ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2024 poz. 1292). Ustawa określa m.in. przedmiot, zakres i formy ochrony zabytków oraz opieki nad nimi. Zgodnie z art. 3 ww. ustawy zabytek to *„nieruchomość lub rzecz ruchoma, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie*

społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową". Zabytki dzielą się na trzy zasadnicze grupy:

- zabytki nieruchome – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości;
- zabytki ruchome – rzecz ruchoma, jej część lub zespół rzeczy ruchomych;
- zabytki archeologiczne – zabytki nieruchome, będące powierzchniową, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożone z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytki ruchome, będące tym wytworem.

Wykonywanie zadań w zakresie kultury i ochrony zabytków jest ustawowym zadaniem samorządów. Zadania publiczne o charakterze ponadgminnym określa ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz.U. 2024 poz. 1465 ze zm.).

Z punktu widzenia niniejszego opracowania istotne jest uwzględnienie innych uregulowań prawnych dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami, które znajdują się w wielu obowiązujących ustawach, w tym w:

- ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. 2024 poz. 1130),
- ustawie z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. 2024 poz. 725 ze zm.),
- ustawie z dnia 27 kwietnia 2001 r. – Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 poz. 54 ze zm.),
- ustawie z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. 2024 poz. 1478),
- ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. 2024 poz. 1145),
- ustawie z dnia 25 października 1991 r. o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej (Dz.U. 2024 poz. 87),
- ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i wolontariacie (Dz.U. 2024 poz. 1491).

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach zostały określone w:

- ustawie z dnia 21 listopada 1996 r. o muzeach (Dz.U. 2022 poz. 385),
- ustawie z dnia 27 czerwca 1997 r. o bibliotekach (Dz.U. 2022 poz. 2393).

Ochronę materiałów archiwalnych regulują przepisy ustawy z dnia 14 lipca 1983 r. o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach (Dz.U. 2020 poz. 164 ze zm.).

4. Uwarunkowania zewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

4.1. Strategiczne cele polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023 – 2026

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami na lata 2023 – 2026 przyjęty został uchwałą Rady Ministrów nr 242 z dnia 8 grudnia 2023 r.

Celem programu jest zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami poprzez m.in. ochronę i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości, podnoszenie wiedzy o zasobach zabytkowych kraju, cyfryzację i podniesienie jakości prowadzonych postępowań administracyjnych czy zwiększenie zastosowania nowych technologii. Dokument jest głównym dokumentem strategicznym niezbędnym do realizacji ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Najważniejszymi celami programu są:

- Ochrona i zarządzanie zabytkami o wyjątkowej wartości poprzez m.in.:
  - model i system wartościowania zabytków;
  - plany zarządzania dla pomników historii;
  - wsparcie procesu tworzenia planów ochrony parków kulturowych;
  - system bezpieczeństwa zabytków;
  - projektowanie konserwatorskie.
- Cyfryzacja i podniesienie jakości prowadzenia postępowań administracyjnych poprzez m.in.:
  - cyfryzację procesu inwestycyjno-budowlanego w zakresie ochrony zabytków;
  - opracowanie i realizację programu szkoleń specjalistycznych dla pracowników wojewódzkich urzędów ochrony zabytków.
- Zwiększenie zastosowania nowych technologii w ochronie zabytków poprzez m.in.:
  - wdrożenie i rozwój programu wsparcia zarządzania dziedzictwem archeologicznym (AZP+);
  - digitalizację i udostępnianie zasobu archiwalnego;
  - rozwój portalu zabytek.pl.
- Edukacja i podnoszenie świadomości społecznej wartości dziedzictwa kulturowego poprzez m.in.:
  - włączenie edukacji ochrony zabytków do programów nauczania w szkołach;
  - kampanie społeczno-edukacyjne dotyczące zagrożeń dla dziedzictwa kulturowego;
  - wsparcie merytoryczne służb mundurowych oraz organów wymiaru sprawiedliwości w sprawach dotyczących przestępczości przeciwko zabytkom.

- Wzmacnianie narzędzi ochrony zabytków wobec zmian klimatycznych poprzez m.in.:
  - wsparcie procesu tworzenia gminnych programów opieki nad zabytkami;
  - warsztaty konserwatorskie – praktyka prac konserwatorskich;
  - wzmacnianie kompetencji zawodów rzemieślniczych;
  - inwestycje w obiektach zabytkowych – szkolenia dla samorządów.

Cele Miasta Ustroń w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego są spójne z celami na szczeblu krajowym.

Strategia rozwoju kapitału społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030

Dokument został przyjęty uchwałą nr 155 Rady Ministrów z dnia 27 października 2020 r. w sprawie przyjęcia "Strategii Rozwoju Kapitału Społecznego (współdziałanie, kultura, kreatywność) 2030"

Głównym celem Strategii jest wzrost jakości życia społecznego i kulturalnego Polaków. Realizacja celu głównego będzie odbywała się poprzez następujące cele szczegółowe oraz priorytety:

Cel szczegółowy 1 – Zwiększenie zaangażowania obywateli w życie publiczne.

- Priorytet 1.1. Usprawnienie mechanizmów wspierania i współpracy instytucji publicznych z obywatelami,
- Priorytet 1.2. Rozwój i wzmacnianie zorganizowanych form aktywności obywatelskiej.

Cel szczegółowy 2 – Wzmacnianie roli kultury w budowaniu tożsamości i postaw obywatelskich.

- Priorytet 2.1. Tworzenie warunków oraz budowanie kompetencji dla wzmacniania uczestnictwa w kulturze,
- Priorytet 2.2. Ochrona dziedzictwa kulturowego oraz gromadzenie i zachowywanie dzieł kultury.
- Priorytet 2.3. Digitalizacja, cyfrowa rekonstrukcja i udostępnianie dóbr kultury.
- Priorytet 2.4. Umacnianie tożsamości i postaw obywatelskich przez kulturę.
- Priorytet 2.5. Wzmocnienie promocji kultury polskiej za granicą.

Cel szczegółowy 3 – Wzmocnienie rozwoju społeczno-gospodarczego kraju przez sektory kultury i kreatywne.

- Priorytet 3.1. Wzrost udziału sektorów kreatywnych w rozwoju gospodarczym kraju,
- Priorytet 3.2. Rozwój kompetencji zawodowych na potrzeby branż kreatywnych,
- Priorytet 3.3. Wzmocnienie potencjału kreatywnego społeczeństwa.

Założenia Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027 wpisują się w cele i założenia przyjęte w powyższym Programie, głównie poprzez realizację celu szczegółowego 2, odnoszącego się do wzmocnienia roli kultury.

4.2. Relacje programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie województwa i powiatu

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030”

Strategia Rozwoju Województwa Śląskiego „Śląskie 2030” została uchwalona przez Sejmik Województwa Śląskiego uchwałą nr VI/24/1/2020 z dnia 19 października 2020 r.

Strategia zakłada 4 cele strategiczne:

- Cel strategiczny A: Województwo śląskie regionem odpowiedzialnej transformacji gospodarczej,
- Cel strategiczny B: Województwo śląskie regionem przyjaznym dla mieszkańca,
- Cel strategiczny C: Województwo śląskie regionem wysokiej jakości środowiska i przestrzeni,
- Cel strategiczny D: Województwo śląskie regionem sprawnie zarządzanym.

Założenia zawarte w niniejszym Programie są spójne i wpisują się w cele strategiczne zawarte w Strategii Rozwoju Województwa Śląskiego. Przede wszystkim z celem B, celem operacyjnym B.2. Aktywny mieszkaniec, który zakłada promowanie, upowszechnianie i ochronę dziedzictwa kulturowego.

Należy zatem wskazać, że cele strategiczne i kierunki działań uwzględniają potrzebę wsparcia ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego na terenie województwa śląskiego, przez co założenia Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń są spójne z planami strategicznymi na szczeblu wojewódzkim.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+

Plan uchwalony został uchwałą nr V/26/2/2016 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 29 sierpnia 2016 r. Plan zagospodarowania przestrzennego województwa stanowi podstawowe narzędzie do kształtowania przez samorząd wojewódzki regionalnej polityki przestrzennej.

Cele, kierunki i działania realizujące wizję przestrzennego rozwoju regionu stanowią odpowiedź na zdefiniowane wcześniej wyzwania: konkurencyjność, spójność, równoważenie rozwoju, w odniesieniu do czterech obszarów priorytetowych określonych w Strategii „Śląskie 2020+”:

- nowoczesna gospodarka,
- szanse rozwojowe mieszkańców,

- przestrzeń,
- relacje z otoczeniem.

Celami polityki przestrzennej województwa są:

- Nowoczesna Gospodarka – promocja gospodarczego wzrostu i innowacji,
- Szanse Rozwoju Mieszkańców – zapewnienie mieszkańcom dostępu do usług publicznych,
- Przestrzeń – zrównoważone wykorzystywanie zasobów środowiska naturalnego i kulturowego,
- Relacje z Otoczeniem – infrastrukturalne powiązania regionu.

Cele Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego są spójne z Programem Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń, szczególnie Program Opieki nad Zabytkami jest spójny z celem „Przestrzeń” Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego 2020+, który zakłada zrównoważoną przestrzeń województwa godzącą interesy użytkowania terenu z wymogami jego ochrony, z prawidłowo funkcjonującym systemem ekologicznym, uwzględniającym zachowanie różnorodności biologicznej i georóżnorodności, harmonijnie ukształtowanym krajobrazem kulturowym, zapewniająca obecnemu i przyszłym pokoleniom wysoką jakość życia.

Program Opieki nad Zabytkami w Województwie Śląskim na lata 2022-2025

Program przyjęty został uchwałą nr VI/43/9/2022 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 25 kwietnia 2022 r.

Celem nadrzędnym Wojewódzkiego Programu Opieki nad Zabytkami w Wojewódzkie Śląskim na lata 2022-2025 jest: Harmonijne zarządzanie Krajobrazem Kulturowym oraz Optymalne Zachowanie Autentycznego Materialnego i Niematerialnego Dziedzictwa Wspomaga Budowę Kapitału Społecznego oraz Rozwoju Gospodarczego Województwa i Promocji Regionu w Kraju i na Świecie.

Zgodnie z powyższym celem, wyróżnione zostały 2 cele strategiczne:

- Cel strategiczny I: Zrównoważone zachowanie dziedzictwa kulturowego (materialnego i niematerialnego) i włączenie go w zarządzanie procesami gospodarczymi,
- Cel strategiczny II: Kształtowanie pozytywnego klimatu dla instytucji i włączenia społecznego w opiekę nad dziedzictwem kulturowym regionu.

Polityka Samorządu Województwa Śląskiego w zakresie ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego ma na celu zintegrowanie działań w kierunku ochrony przestrzeni kulturowej, harmonizując je z ogólnym planem rozwoju regionu i strategią zrównoważonego zagospodarowania województwa. Priorytetem tej polityki jest udzielanie wsparcia dla ochrony

zarówno materialnych, jak i niematerialnych zasobów kultury. Istotnym aspektem jest również łączenie działań podejmowanych na poziomie lokalnym ze strategicznymi planami Samorządu Województwa Śląskiego dotyczącymi ochrony obiektów zabytkowych i elementów dziedzictwa kulturowego w regionie. Inicjatywy podejmowane przez Miasto Ustroń są zgodne i spójne z wytycznymi na poziomie wojewódzkim.

5. Uwarunkowania wewnętrzne ochrony dziedzictwa kulturowego

5.1. Relacje gminnego programu opieki nad zabytkami z dokumentami wykonanymi na poziomie Miasta (analiza dokumentów programowych miasta)

Strategia Rozwoju Miasta Ustroń na lata 2022-2030

Strategia przyjęta została uchwałą nr LV/741/2023 Rady Miasta Ustroń z dnia 30 listopada 2023 r. w sprawie uchwalenia Strategii Rozwoju Miasta Ustroń na lata 2022 – 2030.

Wizja rozwoju miasta brzmi następująco:

Miasto Ustroń poprzez świadczenie nowoczesnych usług publicznych i koordynowane programy sektorowe skutecznie odpowiada i zaspakaja potrzeby mieszkańców. Działania integrujące mieszkańców, w tym poprzez rozwój oferty kulturalnej, przyczyniają się do wzrostu ich aktywności społecznej, zaangażowania w życie ich małej ojczyzny.

Rozwój gospodarczy miasta bazuje na dwóch stabilnych fundamentach. Jednym z nich jest turystyka, rozwijana w ramach statusu uzdrowiska, ale też bazując na unikalnych warunkach naturalnych rozwija się turystyka aktywna. Drugą bazą wzrostu jest przedsiębiorczość mieszkańców Ustronia, duże i małe firmy skutecznie konkurujące na rynku i tworzące atrakcyjne miejsca pracy. W mieście rozwijają się branże kreatywne oraz nowoczesne, innowacyjne usługi medyczne. Rynek pracy tworzy stabilne warunki dla rozwoju i samorealizacji mieszkańców miasta. Ustroń jest dalej ponadlokalnym rynkiem pracy.

Miasto Ustroń to modelowy przykład świadomej i udanej transformacji energetycznej. Efektywna adaptacja do zmian klimatu i wprowadzanie elementów gospodarki obiegu zamkniętego pozwala na budowanie nowego zielonego ładu na terenie miasta.

Dostępność przestrzeni publicznych oraz przyjazne mieszkańcom planowanie przestrzenne buduje wzrastającą jakość życia wszystkich mieszkańców. Miasto jest zintegrowane i spójne wewnętrznie, a zrównoważony rozwój poszczególnych jego części korzystnie wpłynął na relacje wewnętrzne oraz dobrostan wspólnoty mieszkańców.

W Strategii określone zostały następujące cele strategiczne:

1. Ustroń dla mieszkańców - wsparcie rozwoju silnej wspólnoty lokalnej;
2. Ustroń dla gospodarki - rozwój funkcji gospodarczych i turystycznych Ustronia;
3. Ustroń dla środowiska – adaptacja miasta do zmian klimatu;

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń wpisuje się w cele strategiczne 1. Ustroń dla mieszkańców - wsparcie rozwoju silnej wspólnoty lokalnej oraz 2. Ustroń dla gospodarki - rozwój funkcji gospodarczych i turystycznych Ustronia. W ich ramach wskazano taki kierunek działań jak kreowanie gminy jako atrakcyjnego miejsca do życia i spędzania czasu wolnego, w którym działania skoncentrowane będą m.in. na wspieraniu działań na rzecz dziedzictwa kulturowego, uczestnictwa w kulturze i kultywowanie tradycji oraz kierunek działań rozwój funkcji uzdrowiskowych i turystycznych, w którym wskazano na inwestycje w zakresie infrastruktury turystycznej, do której z pewnością zaliczają się obszary i obiekty zabytkowe. Wobec powyższego oba dokumenty są ze sobą zgodne.

Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Ustroń

Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego uchwalone zostało przez Radę Miasta Ustroń uchwałą nr XLII/449/2014 z dnia 27 marca 2014 r.

Dokument ten określa kierunki działań w zakresie różnych funkcji działalności Miasta, w tym m.in. funkcji kulturowych. W Studium wskazano obszary i zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Określone zostały strefy ochrony konserwatorskiej w poszczególnych częściach miasta i odpowiadające im wymogi konserwatorskie.

Przedsięwzięcia planowane w Programie opieki nad zabytkami dla Miasta Ustroń są spójne ze założeniami Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego i określonymi w nim kierunkami dotyczącymi rozwoju i zagospodarowania przestrzennego Miasta Ustroń, w szczególności z zakresu ochrony wartości kulturowych. Wobec powyższego należy stwierdzić, że Program opieki nad zabytkami dla Miasta Ustroń jest spójny ze Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Ustroń.

Miejscowe Plany Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Ustroń

Na terenie Miasta Ustroń obowiązuje 34 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, pokrywających około 16,19% powierzchni miasta, w których zawarte zostały ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Ocenia się że zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej, w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, są wystarczające i umożliwiają ochronę zabytków w dostateczny sposób.

Zapisy prawa miejscowego dotyczą m.in. przekształceń i rozwoju przestrzennego, wprowadzają zapisy dotyczące nowo powstającej zabudowy opartej na kontynuacji form przestrzennych i architektonicznych w zgodzie z już istniejącą zabudową poprzez m.in.

wielkość i sposób zagospodarowania parceli, rodzaj, kształt i proporcje budynków czy detali architektonicznych. Spowoduje to harmonijny rozwój nowej zabudowy przy zachowaniu i ochronie istniejących obiektów zabytkowych.

Wobec powyższego Program opieki nad zabytkami dla Miasta Ustroń jest zgodny z miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, w których zawarto ustalenia odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.

Wykaz obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zamieszczono w tabeli poniżej.

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Tabela 1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania miejscowego na terenie miasta Ustroń

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
1.	Uchwała nr XL/326/97 Rady Miejskiej Uzdrowiska Ustroń z dnia 26 września 1997 r.	<i>Brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.</i>
2.	Uchwała nr L/419/98 Rady Miejskiej Uzdrowiska Ustroń z dnia 18 czerwca 1998 r.	<i>Brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.</i>
3.	Uchwała nr XXI/209/00 Rady Miasta Ustroń z dnia 29 czerwca 2000 r.	<i>Brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.</i>
4.	Uchwała nr XLV/434/02 Rady Miasta Ustroń z dnia 22 maja 2002 r.	<i>Brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.</i>
5.	Uchwała nr XLV/435/02 Rady Miasta Ustroń z dnia 22 maja 2002 r.	<i>Brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.</i>
6.	Uchwała nr XLV/436/02 Rady Miasta Ustroń z dnia 22 maja 2002 r.	<i>Brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.</i>
7.	Uchwała nr XLV/433/02 Rady Miasta Ustroń z dnia 22 maja 2002 r.	<p>§ 5</p> <p>1. Teren objęty planem regulują uwarunkowania określone w przepisach szczególnych w zakresie:</p> <p>1.) Bezpośredniego przylegania do terenu objętego ścisłą strefą ochrony konserwatorskiej, obiektu wpisanego do rejestru zabytków pod nr A – 693/93.</p> <p>3.) Położenia w strefie uzdrowiskowej „B II”.</p> <p>2. Dla obszaru objętego planem ustala się obowiązek:</p> <p>1.) Opiniowania projektu budowlanego z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.</p> <p>3.) Przestrzegania uwarunkowań wynikających z położenia w strefie uzdrowiskowej „B II”.</p>
8.	Uchwała nr L/492/02 Rady Miasta Ustroń z dnia 9 października 2002 r.	<p>§ 5</p> <p>2. Teren objęty planem regulują uwarunkowania określone w przepisach szczególnych w zakresie:</p> <p>2.) Obszaru „C” strefy uzdrowiskowej.</p>
9.	Uchwała nr VI/58/03 Rady Miasta Ustroń z dnia 27 lutego 2003 r.	<p>§ 5</p> <p>2. Teren objęty planem regulują uwarunkowania określone w przepisach szczególnych w zakresie:</p> <p>2.) Położenia w strefie uzdrowiskowej „B II”.</p> <p>3. W przypadku zmiany ustaleń w zakresie programów ochrony określonych uwarunkowaniami zawartymi w ust. 2, odpowiednie przepisy będą miały zastosowanie.</p> <p>4. Ustala się wymóg:</p> <p>1.) Przestrzegania uwarunkowań w zakresie standardów zabudowy oraz uzbrojenia technicznego, wynikających z położenia w strefie uzdrowiskowej „B II”.</p>

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
10.	Uchwała nr VI/57/03 Rady Miasta Ustroń z dnia 27 lutego 2003 r.	<p>§ 5</p> <p>2. Teren objęty planem regulują uwarunkowania określone w przepisach szczególnych w zakresie:</p> <p>2.) Półczenia w strefie uzdrowiskowej „B II”.</p> <p>3. W przypadku zmiany ustaleń w zakresie programów ochrony określonych uwarunkowaniami określonymi w ust. 2, odpowiednie przepisy będą miały zastosowanie.</p> <p>5. Ustala się wymóg:</p> <p>1.) Przestrzegania uwarunkowań w zakresie standardów zabudowy oraz uzbrojenia technicznego, wynikających z położenia w strefie uzdrowiskowej „B II”.</p>
11.	Uchwała nr XIII/206/08 Rady Miasta Ustroń z dnia 31 stycznia 2008 r.	<p>§ 5</p> <p>1. Dla ochrony szczególnych wartości przyrodniczych, krajobrazowych i kulturowych przyjmuje się w obszarze objętym ustaleniami planu, ogólne zasady ochrony, ustalone dla otuliny Parku Krajobrazowego Beskidu Śląskiego, określone Rozporządzeniem Nr 10/98 Wojewody Bielskiego z dnia 16.06.1998 r. (Dz. Urz. Woj. Bielskiego Nr 9, poz. 111).</p> <p>2. Teren objęty strefą ochrony uzdrowiskowej C – obowiązują warunki określone w Statucie Uzdrowiska.</p>
12.	Uchwała nr XXVIII/325/08 Rady Miasta Ustroń z dnia 18 grudnia 2008 r.	<p>§ 5</p> <p>4) na terenie planu mają zastosowanie zasady obowiązujące dla strefy „B” ochrony uzdrowiskowej zgodnie z przepisami odrębnymi.</p>
13.	Uchwała nr XXXIV/385/09 Rady Miasta Ustroń z dnia 25 czerwca 2009 r.	<p>§ 5</p> <p>1. Ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania środowiska naturalnego:</p> <p>4) na terenie planu mają zastosowanie zasady obowiązujące dla strefy „C” ochrony uzdrowiskowej zgodnie z przepisami odrębnymi.</p>
14.	Uchwała nr XXXIV/386/09 Rady Miasta Ustroń z dnia 25 czerwca 2009 r.	<p>§ 5</p> <p>1. Ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania środowiska naturalnego:</p> <p>4) na terenie planu mają zastosowanie zasady obowiązujące dla strefy „B” ochrony uzdrowiskowej zgodnie z przepisami odrębnymi.</p>
15.	Uchwała nr XXXIV/387/09 Rady Miasta Ustroń z dnia 25 czerwca 2009 r.	<p>§ 5</p> <p>1. Ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania środowiska naturalnego:</p> <p>4) na terenie planu mają zastosowanie zasady obowiązujące dla strefy „C” ochrony uzdrowiskowej zgodnie z przepisami odrębnymi.</p>
16.	Uchwała nr XXXIV/388/09 Rady Miasta Ustroń z dnia 25 czerwca 2009 r.	<p>§ 5</p> <p>1. Ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania środowiska naturalnego:</p> <p>4) na terenie planu mają zastosowanie zasady obowiązujące dla strefy „C” ochrony uzdrowiskowej zgodnie z przepisami odrębnymi.</p>
17.	Uchwała nr XXXVI/418/09 Rady Miasta Ustroń z dnia 24 września 2009 r.	<p>§ 5</p> <p>1. Ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania środowiska naturalnego:</p> <p>4) na terenie planu mają zastosowanie zasady obowiązujące dla strefy „B” ochrony uzdrowiskowej zgodnie z przepisami odrębnymi.</p>
18.	Uchwała nr XXXVI/419/09 Rady Miasta Ustroń z dnia 24 września 2009 r.	<p>§ 5</p> <p>1. Ustala się następujące zasady ochrony i kształtowania środowiska naturalnego:</p> <p>4) na terenie planu mają zastosowanie zasady obowiązujące dla strefy „C” ochrony uzdrowiskowej zgodnie z przepisami odrębnymi.</p>

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
19.	Uchwała nr XII/126/11 Rady Miasta Ustroń z dnia 27 października 2011 r.	<p>§ 9</p> <p>1. Ustala się zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej poprzez:</p> <p>1) nakaz ochrony następujących obiektów wpisanych do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, podlegających ochronie WKZ na podstawie przepisów odrębnych:</p> <p>a) budynek administracyjny dawnej huty „Klemens” wraz ze zbiornikiem wodnym, śluzami i Młynówką oraz odcinkiem historycznej drogi wokół budynku dawnej huty i zbiornika wodnego - Nr A-534/92;</p> <p>2) nakaz ochrony i uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich robót budowlanych przed wydaniem pozwolenia na ich wykonanie lub przyjęciem zgłoszenia przez właściwy organ, następujących obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. budynek mieszkalny przy ul. Andrzeja Brody 3, 2. budynek mieszkalny przy ul. Andrzeja Brody 5, 3. budynek mieszkalny przy ul. Andrzeja Brody 7, 4. budynek mieszkalny przy ul. Andrzeja Brody 15, 5. budynek mieszkalny przy ul. Andrzeja Brody 23/25, 6. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. Daszyńskiego 4, 7. budynek usługowy przy ul. Daszyńskiego 6, 8. budynek mieszkalno-usługowy przy ul. Grażyńskiego 8, 9. hotel „Ustroń” przy ul. Hutniczej 7, 10. budynek mieszkalny przy ul. 9 Listopada 4, 11. budynek mieszkalny przy ul. 9 Listopada 11, 12. budynek fundacji chrześcijańskiej przy ul. 9 Listopada 14, 13. budynek pensjonatowy przy ul. 9 Listopada 16, 14. budynek mieszkalno-usługowy przy ul. 9 Listopada 18, 15. budynek mieszkalny przy ul. 3 Maja 3, 16. budynek mieszkalno-usługowy przy ul. 3 Maja 5, 17. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. 3 Maja 6/8, 18. oficyna przy ul. 3 Maja 6/8, 19. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. 3 Maja 9, 20. budynek mieszkalno-usługowy przy ul. 3 Maja 10, 21. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. 3 Maja 11, 22. przychodnia zdrowia przy ul. 3 Maja 12, 23. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. 3 Maja 13, 24. szkoła przy ul. 3 Maja 15, 25. kamienica mieszkalna przy ul. 3 Maja 16, 26. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. 3 Maja 18, 27. budynek mieszkalno-pensjonatowy przy ul. Mickiewicza 3,

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>28. zakład przyrodo-leczniczy przy ul. Mickiewicza 5, 29. ratusz miejski przy ul. Rynek 1, 30. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. przy ul. Rynek 3, 31. kamienica usługowa przy ul. przy ul. Rynek 4, 32. budynek mieszkalny przy ul. przy ul. Rynek 5, 33. oficyna przy ul. przy ul. Rynek 5,</p> <p>3) ustalenie strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej A i nakaz stosowania ustaleń określonych dla tej strefy:</p> <p>a) zakaz przekształceń oryginalnych elementów układu przestrzennego, b) nakaz uzgadniania działań inwestycyjnych, w tym dokumentacji projektowej z właściwymi służbami ochrony zabytków – nie dotyczy remontów i przebudowy istniejących ulic, sieci infrastruktury technicznej i obiektów z nimi związanych c) nakaz powiadomienia odpowiednich służb archeologicznych o podejmowaniu robót ziemnych oraz wstrzymanie tych robót w przypadku natrafienia na obiekty o cechach zabytkowych, d) zakaz umieszczania reklam na fasadach obiektów wpisanych do rejestru Zabytków, e) zakaz umieszczania szyldów i tablic informacyjnych na fasadach obiektów wpisanych do rejestru Zabytków mogących deformować ich bryły czy zakłócać kompozycję ich fasad, f) nakaz przekształcenia lub wyburzenia obiektów budowlanych w złym stanie technicznym, odbiegających od charakteru zabudowy historycznej, g) nakaz otrzymania zgody odpowiednich instytucji w przypadku rozbiórki obiektu podlegającego ochronie konserwatorskiej,</p> <p>4) ustalenie strefy pośredniej ochrony konserwatorskiej B i nakaz stosowania ustaleń określonych dla tej strefy:</p> <p>a) nakaz zachowania podstawowych założeń układu przestrzennego – pierwotnej siatki ulic, linii pierzei ulicznych, gabarytów obiektów budowlanych, b) nakaz dostosowania projektowanych obiektów kubaturowych do wartościowej zabudowy zabytkowej i jej charakterystycznych elementów, c) nakaz powiadomienia odpowiednich służb archeologicznych o podejmowaniu robót ziemnych oraz wstrzymanie tych robót w przypadku natrafienia na obiekty o cechach zabytkowych, d) zakaz umieszczania reklam na fasadach obiektów wpisanych do rejestru Zabytków, e) zakaz umieszczania szyldów i tablic informacyjnych na fasadach obiektów wpisanych do rejestru Zabytków mogących deformować ich bryły czy zakłócać kompozycję ich fasad, f) nakaz przekształcenia lub wyburzenia obiektów budowlanych w złym stanie technicznym, odbiegających od charakteru zabudowy historycznej,</p> <p>5) ustalenie strefy ochrony konserwatorskiej Młynówki w odległości 5 m od linii brzegowej i nakaz stosowania ustaleń określonych dla tej strefy:</p> <p>a) zakaz przekształceń linii brzegowej oraz zakaz zabudowy w strefie, b) nakaz utrzymania kanału w dobrym stanie technicznym, c) nakaz uzgadniania działań inwestycyjnych, w tym dokumentacji projektowej z właściwymi instytucjami zajmującymi się ochroną konserwatorską – nie dotyczy remontów i przebudowy istniejących ulic, sieci infrastruktury technicznej i obiektów z nimi związanych; 6) nakaz intensyfikacji zabudowy z doprowadzeniem do zwartej linii pierzei o zbliżonych gabarytach.</p>

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
20.	Uchwała nr XII/127/11 Rady Miasta Ustroń z dnia 27 października 2011 r.	<p>§ 9</p> <p>1. Ustala się zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej poprzez:</p> <p>1) nakaz ochrony następujących obiektów wpisanych do rejestru Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, podlegających ochronie WKZ na podstawie przepisów odrębnych:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) kościół p.w. Św. Klemensa przy ul. Daszyńskiego 15 – poz. A-352/78; b) dawny sierociniec przy kościele przy ul. Daszyńskiego 15 oraz plebania – obecnie przy ul. Konopnickiej 1 – poz. A-350/78, c) muzeum przy ul. Ogrodowej 1; <p>2) nakaz ochrony i uzgadniania z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków wszelkich robót budowlanych przed wydaniem pozwolenia na ich wykonanie lub przyjęciem zgłoszenia przez właściwy organ, następujących obiektów znajdujących się w gminnej ewidencji zabytków:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1. budynek mieszkalny przy ul. Andrzeja Brody 2, 2. budynek mieszkalny przy ul. Cieszyńskiej 2, 3. budynek mieszkalny przy ul. Cieszyńskiej 7, 4. budynek mieszkalny – zgromadzenie siostr przy ul. Cieszyńskiej 11, 5. hotel przy ul. Daszyńskiego 1, 6. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. Daszyńskiego 8, 7. budynek mieszkalny przy ul. Daszyńskiego 9, 8. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. Daszyńskiego 17, 9. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. Daszyńskiego 19, 10. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. Daszyńskiego 20, 11. kamienica mieszkalna przy ul. Daszyńskiego 22, 12. budynek gospodarczy przy ul. Daszyńskiego 23, 13. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. Daszyńskiego 24, 14. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. Daszyńskiego 25, 15. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. Daszyńskiego 29, 16. budynek mieszkalno-usługowy przy ul. Daszyńskiego 39, 17. budynek mieszkalno-usługowy przy ul. Daszyńskiego 43, 18. budynek mieszkalny przy ul. Daszyńskiego 45, 19. budynek usługowy przy ul. Daszyńskiego 51, 20. budynek usługowy przy ul. Daszyńskiego 53/55, 21. kamienica mieszkalno-usługowa przy ul. Daszyńskiego 57, 22. budynek usługowy przy ul. Daszyńskiego 60, 23. budynek mieszkalno-gospodarczy przy ul. Daszyńskiego 62, 24. budynek administracyjny przy ul. Daszyńskiego 64, 25. budynek usługowy przy ul. Daszyńskiego 72, 26. budynek mieszkalny przy ul. Daszyńskiego 74,

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>27. budynek gospodarczy przy ul. Daszyńskiego 74, 28. dom parafialny przy ul. Konopnickiej 1, 29. budynek mieszkalny przy ul. Konopnickiej 6, 30. budynek mieszkalny przy ul. Konopnickiej 7, 31. budynek mieszkalny przy ul. Konopnickiej 20, 32. kamienica mieszkalna przy ul. Konopnickiej 38, 33. budynek mieszkalno-usługowy przy ul. Kościelnej 2, 34. budynek mieszkalny przy ul. Kościelnej 4, 35. budynek mieszkalny przy ul. Kościelnej 11, 36. budynek mieszkalny przy ul. Kościelnej 13, 37. budynek mieszkalny przy ul. Kościelnej 15, 38. budynek mieszkalny przy ul. Ogrodowej 3, 39. budynek mieszkalno-usługowy przy ul. Ogrodowej 5, 40. budynek mieszkalny przy ul. Ogrodowej 7, 41. budynek mieszkalny przy ul. Ogrodowej 11, 42. budynek mieszkalny przy ul. Ogrodowej 13, 43. budynek mieszkalny przy ul. Stawowej 24, 44. budynek mieszkalny przy ul. Ogrodowej 3, 45. przedszkole przy ul. przy ul. Strażackiej 1, 46. budynek mieszkalny przy ul. Strażackiej 2, 47. remiza strażacka przy ul. Strażackiej 5, 48. budynek mieszkalny przy ul. Tartacznej 12, 49. budynek mieszkalny przy ul. Tartacznej 14, 50. budynek mieszkalny przy ul. Tartacznej 16, 51. budynek mieszkalny przy ul. Tartacznej 17, 52. cmentarz przy ul. Daszyńskiego, 53. cmentarz przy ul. Stawowej;</p> <p>3) ustalenie strefy ścisłej ochrony konserwatorskiej A i nakaz stosowania ustaleń określonych dla tej strefy:</p> <p>a) zakaz przekształceń oryginalnych elementów układu przestrzennego, b) nakaz uzgadniania działań inwestycyjnych, w tym dokumentacji projektowej z właściwymi służbami ochrony zabytków – nie dotyczy remontów i przebudowy istniejących ulic, sieci infrastruktury technicznej i obiektów z nimi związanych, c) nakaz powiadomienia odpowiednich służb archeologicznych o podejmowaniu robót ziemnych oraz wstrzymanie tych robót w przypadku natrafienia na obiekty o cechach zabytkowych, d) zakaz umieszczania reklam na fasadach obiektów wpisanych do rejestru Zabytków, e) zakaz umieszczania szyldów i tablic informacyjnych na fasadach obiektów wpisanych do rejestru Zabytków mogących deformować ich bryły czy zakłócać kompozycję ich fasad,</p>

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>f) nakaz przekształcenia lub wyburzenia obiektów budowlanych w złym stanie technicznym, odbiegających od charakteru zabudowy historycznej,</p> <p>g) nakaz otrzymania zgody odpowiednich instytucji w przypadku rozbiórki obiektu podlegającego ochronie konserwatorskiej,</p> <p>4) ustalenie strefy pośredniej ochrony konserwatorskiej B i nakaz stosowania ustaleń określonych dla tej strefy:</p> <p>a) nakaz zachowania podstawowych założeń układu przestrzennego – pierwotnej siatki ulic, linii pierzei ulicznych, gabarytów obiektów budowlanych,</p> <p>b) nakaz dostosowania projektowanych obiektów kubaturowych do wartościowej zabudowy zabytkowej i jej charakterystycznych elementów,</p> <p>c) nakaz powiadomienia odpowiednich służb archeologicznych o podejmowaniu robót ziemnych oraz wstrzymanie tych robót w przypadku natrafienia na obiekty o cechach zabytkowych,</p> <p>d) zakaz umieszczania reklam na fasadach obiektów wpisanych do rejestru Zabytków,</p> <p>e) zakaz umieszczania szyldów i tablic informacyjnych na fasadach obiektów wpisanych do rejestru Zabytków mogących deformować ich bryły czy zakłócać kompozycję ich fasad,</p> <p>f) nakaz przekształcenia lub wyburzenia obiektów budowlanych w złym stanie technicznym, odbiegających od charakteru zabudowy historycznej,</p> <p>5) ustalenie strefy ochrony konserwatorskiej Młynówki w odległości 5 m od linii brzegowej i nakaz stosowania ustaleń określonych dla tej strefy:</p> <p>a) zakaz przekształceń linii brzegowej oraz zakaz zabudowy w strefie,</p> <p>b) nakaz utrzymania kanału w dobrym stanie technicznym,</p> <p>c) nakaz uzgadniania działań inwestycyjnych, w tym dokumentacji projektowej z właściwymi instytucjami zajmującymi się ochroną konserwatorską – nie dotyczy remontów i przebudowy istniejących ulic, sieci infrastruktury technicznej i obiektów z nimi związanych;</p> <p>6) nakaz intensyfikacji zabudowy z doprowadzeniem do zwartego układu pierzei o zbliżonych gabarytach.</p>
21.	Uchwała nr XVII/184/16 Rady Miasta Ustroń z dnia 28 kwietnia 2016 r.	<p>§ 8</p> <p>1. Na obszarze objętym planem wskazuje się lokalizację stanowiska archeologicznego Ustroń st. 7 (AZP 109-46) będące śladem osadnictwa, miejscem kultu i dotyczy okresu nowożytnego, wraz z pokazaną na rysunku planu strefą ochrony konserwatorskiej „OW” jako obszar w promieniu 40,0 m wokół stanowiska.</p> <p>2. Ustala się ochronę stanowiska archeologicznego wraz ze strefą ochronną, o których mowa w ust. 1 poprzez zakaz prowadzenia działań niszczących teren.</p> <p>3. Ustala się ochronę następujących budynków oznaczonych graficznie na rysunku planu:</p> <p>1) budynki mieszkalne przy ul. Szpitalnej nr 5, 25 i 27;</p> <p>2) budynek usługowy przy ul. Szpitalnej nr 5.</p> <p>4. Dla budynków wymienionych w ust. 3 poza ustaleniami niniejszego planu dotyczącymi przeznaczenia terenów oraz parametrów i wskaźników zabudowy i zagospodarowania przestrzennego terenów na których występują te budynki obowiązują następujące ustalenia oraz zasady ich przekształceń:</p> <p>1) nakaz:</p> <p>a) zachowania historycznych form budynków,</p> <p>b) w przypadku remontów na elewacji, utrzymania historycznej kompozycji tj. detalu architektonicznego i wystroju sztukatorskiego elewacji,</p>

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>c) przy wymianie pokrycia dachów, zachowania historycznych materiałów pokrycia, d) odtworzenia historycznych podziałów i kształtu stolarki, w przypadku jej wymiany;</p> <p>2) zakaz:</p> <p>a) zmiany formy zewnętrznej zabytków rozumiany jako: zakaz dobudowy i nadbudowy, b) tynkowania, malowania i ocieplania zabytków o okładzinach ceglanych oraz posiadających zachowany historyczny detal architektoniczny lub historyczne dekoracje.</p> <p>5. Ustala się ochronę budynków wymienionych w § 1 ust. 2 pkt 8, poprzez:</p> <p>1) zakaz lokalizacji nowych wolnostojących budynków na terenach o symbolach 1UZ-4UZ, 1UT-13UT, 16UT-19UT; 2) zakaz zmiany układu i kolorystyki elewacji budynków; 3) dopuszczenie do rozbudowy wyłącznie przy zachowaniu stylu architektury budynków istniejących.</p>
22.	Uchwała nr XXI/235/16 Rady Miasta Ustroń z dnia 29 października 2016 r.	<i>Brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.</i>
23.	Uchwała nr XXXVIII/468/18 Rady Miasta Ustroń z dnia 21 czerwca 2018 r.	<i>Brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.</i>
24.	Uchwała nr VI/7/19 Rady Miasta Ustroń z dnia 28 marca 2019 r.	<i>Brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.</i>
25.	Uchwała nr VI/79/19 Rady Miasta Ustroń z dnia 25 kwietnia 2019 r.	<p>§ 9</p> <p>1. Na obszarze objętym planem nie wskazuje się stref ochrony konserwatorskiej oraz nie występują dobra kultury współczesnej</p> <p>2. Ustala się ochronę następujących zabytków nieruchomości oznaczonych graficznie na rysunku planu:</p> <p>1) dawny hotel „Czantoria” przy ul. 3 Maja 142 na terenie o symbolu 7U; 2) budynek remizy strażackiej przy ul. Wczasowej 1 na terenie o symbolu 1U; 3) budynek mieszkalny przy ul. Wczasowej 6 na terenie o symbolu 2MN; 4) budynek mieszkalny przy ul. Wiślańskiej 13 na terenie o symbolu 1MN; 5) budynek mieszkalny przy ul. Wiślańskiej 33 na terenie o symbolu 2MN; 6) budynek mieszkalny przy ul. Baranowej 5 na terenie o symbolu 17U; 7) dworzec PKP Ustroń - Polana przy ul. Wiślańskiej na terenie o symbolu 3U;</p> <p>3. Dla obiektów wymienionych w ust. 2 poza ustaleniami planu dotyczącymi przeznaczenia terenów oraz parametrów i wskaźników zabudowy i zagospodarowania terenów, na których występują te obiekty obowiązują następujące ustalenia i zasady ich przekształceń:</p> <p>1) nakazy:</p> <p>a) zachowania lub przywrócenia form zabytków z ich wystrojem, b) w przypadku remontów na elewacji, utrzymanie lub przywrócenie historycznej kompozycji tj. detalu architektonicznego i wystroju elewacji, c) przy wymianie pokrycia dachów, zachowanie lub przywracanie historycznych materiałów, d) odtworzenie historycznych podziałów i kształtu stolarki, w przypadku jej wymiany;</p>

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>2) zakazy:</p> <ul style="list-style-type: none"> a) zmiany formy zewnętrznej zabytków rozumiany jako: zakaz dobudowy i nadbudowy, b) umieszczania anten satelitarnych, klimatyzatorów, rur wentylacyjnych, spalinowych, na fasadach i elewacjach budynków eksponowanych od strony przestrzeni publicznych, c) tynkowania, malowania i ocieplania zabytków o okładzinach ceglanych oraz posiadających zachowany historyczny detal architektoniczny lub historyczne dekoracje, d) stosowania uproszczeń w postaci prostego zakończenia stolarki w przypadku wymiany stolarki w otworach okiennych i drzwiowych zakończonych lukiem. <p>3) w przypadku konieczności spowodowanej udokumentowanym, złym stanem technicznym zabytków architektury i budownictwa oraz utratą ich wartości zabytkowych dopuszcza się rozbiórkę tych obiektów zgodnie z przepisami odrębnymi.</p>
26.	Uchwała nr XVII/229/20 Rady Miasta Ustroń z dnia 8 czerwca 2020 r.	<p>§ 9</p> <p>1. Na obszarze objętym planem nie wskazuje się stref ochrony konserwatorskiej oraz nie występują dobra kultury współczesnej.</p> <p>2. Ustala się ochronę wartości kulturowych istniejącego schroniska figurującego w wojewódzkiej ewidencji zabytków, oznaczonego graficznie na terenie o symbolu 12U poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) zachowanie formy architektonicznej budynku, 2) zakaz rozbudowy budynku za wyjątkiem powiększenia powierzchni zabudowy pierwszej kondygnacji podziemnej budynku od strony zachodniej, pod warunkiem nie przekroczenia wartości 71,4 m² jako powierzchni rozbudowy, 3) zachowanie tradycyjnych materiałów budowlanych oraz tradycyjnych detali architektonicznych, 4) zakaz stosowania prefabrykowanych okładzin.
27.	Uchwała nr XXV/362/21 Rady Miasta Ustroń z dnia 2 kwietnia 2021 r.	<i>Brak zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.</i>
28.	Uchwała nr XXXVII/548/2022 Rady Miasta Ustroń z dnia 28 kwietnia 2022 r.	<p>§ 9</p> <p>1. Na obszarze objętym planem wskazuje się budynek przy ul. Zagajnik, pokazany na rysunku planu wpisany do gminnej ewidencji zabytków.</p> <p>2. W związku z ust. 1 ustala się następujące zasady ochrony budynku:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) nakaz zachowania bryły budynku, detali architektonicznych elewacji, tradycyjnego pokrycia oraz kształtu dachu; 2) zakaz lokalizacji elementów technicznego wyposażenia budynku (klimatyzatory, anteny satelitarne, przewody dymowe i wentylacyjne) na eksponowanych elewacjach; 3) dopuszcza się: <ul style="list-style-type: none"> a) wymianę stolarki, pod warunkiem zachowania istniejącej formy stolarki i głębokości osadzenia w elewacji, b) przekształcenia wewnątrz budynku mających na celu dostosowanie obiektu do współczesnych standardów użytkowych, pod warunkiem, że działania z tym związane nie uszczuplą jego wartości architektonicznej.
29.	Uchwała nr XXXVIII/570/2022 Rady Miasta Ustroń z dnia 26 maja 2022 r.	<p>§ 9</p> <p>1. Na obszarze objętym planem:</p> <ul style="list-style-type: none"> 1) wskazuje się: <ul style="list-style-type: none"> a) budynek uznany w planie zagospodarowania przestrzennego województwa śląskiego za dobro kultury współczesnej oznaczony graficznie na rysunku planu na terenie o symbolu 2UT,

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>b) obiekt zabytkowy - stacja trafo - pokazana graficznie na rysunku planu na terenie o symbolu 2ITE,</p> <p>c) budynek o wartościach kulturowych zlokalizowany na terenie o symbolu 5UT.</p> <p>2) nie wskazuje się budynków wpisanych do rejestru zabytków województwa śląskiego.</p> <p>2. W związku z ust. 1 pkt 1 ustala się następujące zasady ochrony wskazanych wartości:</p> <p>1) w przypadku budynku uznanego za dobro kultury współczesnej:</p> <p>a) zakazuje się rozbudowy, nadbudowy i przebudowy w zakresie zasadniczej bryły budynku,</p> <p>b) nakazuje się zachowanie bryły, formy i architektury zewnętrznej, formy dachu, formy architektonicznej elewacji, podziału okien, kolorystyki elewacji i dachu, materiałów wykończeniowych,</p> <p>c) dopuszcza się nieznaczną rozbudowę i nadbudowę wyłącznie w celu wyposażenia w niezbędną infrastrukturę techniczną (np. budowa szybu windowego) lub związana z poprawą standardu budynku);</p> <p>2) ochrona bryły, architektury, gabarytów i kształtu dachu budynku stacji trafo zlokalizowanej na terenie o symbolu 2ITE poprzez zakaz rozbudowy i zmian jego elewacji i kształtu dachu;</p> <p>3) ochrona budynku na terenie o symbolu 5UT poprzez zachowanie bryły, architektury, gabarytu, kształtu okien i innych otworów, zachowanie geometrii dachu oraz poprzez zakaz rozbudowy.</p>
30.	Uchwała nr XXXIX/587/2022 Rady Miasta Ustroń z dnia 24 czerwca 2022 r.	<p>§ 9</p> <p>1. Na obszarze objętym planem:</p> <p>1) wskazuje się następujące zabytki nieruchome wpisane do Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków województwa śląskiego pokazane graficznie na rysunku planu:</p> <p>a) budynek mieszkalny przy ul. Brody 39,</p> <p>b) budynki mieszkalne przy ul. K. I. Gałczyńskiego 14, 29 i żłobek przy ul. K. I. Gałczyńskiego 43,</p> <p>c) budynki mieszkalne przy ul. Hutniczej 19,</p> <p>d) budynki mieszkalne przy ul. Jelenica 6, 12, 21,</p> <p>e) budynki mieszkalne przy ul. 3 Maja 17, 26, 46, 98,</p> <p>f) posterunek policji przy ul. 3 Maja 21,</p> <p>g) budynek gospodarczy przy ul. 3 Maja 44,</p> <p>h) budynek usługowy przy ul. 3 Maja 46,</p> <p>i) budynek usługowy przy ul. Myśliwskiej 10,</p> <p>j) budynek mieszkalny przy ul. Olchowej 27,</p> <p>k) budynek gospodarczy przy ul. Olchowej 27,</p> <p>l) budynki mieszkalne przy ul. Parkowej 6 i 8,</p> <p>ł) budynki mieszkalne przy ul. Partyzantów 1, 5 i 7,</p> <p>m) przedszkole przy ul. Partyzantów 9,</p> <p>n) budynek mieszkalny przy ul. Pięknej 8,</p> <p>o) budynek mieszkalny przy ul. Reja 1,</p> <p>p) pensjonat przy ul. Reja 5,</p> <p>r) budynki mieszkalne przy ul. M. Skłodowskiej 17 i 24,</p>

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>s) stodoła przy ul. M. Skłodowskiej 24, t) budynek mieszkalny przy ul. Złotej 2;</p> <p>2) poza obiektami wymienionymi w pkt 1 wskazuje się następujące zabytki nieruchomości wpisane do Gminnej Ewidencji Zabytków pokazane graficznie na rysunku planu:</p> <p>a) budynki mieszkalne przy ul. 3 Maja 22, 30, 31, 32, 34, 36, 40, 58, 60, 64, 68, 86, 88 i 92, b) budynek mieszkalny przy ul. Drozdów 5, c) budynek mieszkalny przy ul. K. I. Gałczyńskiego 45, d) budynki mieszkalne przy ul. Hutniczej 15, 23 i 25, e) budynek mieszkalny przy ul. Jelenica 24, f) budynek mieszkalny przy ul. Lipowej 1, g) budynek mieszkalny przy ul. Olchowej 21, h) pensjonat przy ul. Reja 10, i) budynek mieszkalny przy ul. M. Skłodowskiej 6;</p> <p>3) wskazuje się granice strefy „B” pośredniej ochrony konserwatorskiej pokazane graficznie na rysunku planu.</p> <p>2. Dla obiektów wymienionych w ust. 1 pkt 1 i pkt 2 poza ustaleniami planu dotyczącymi przeznaczenia terenów oraz parametrów i wskaźników zabudowy i zagospodarowania terenów na których występują te obiekty w celu ochrony historycznej architektury, gabarytów budynków, kształtu dachów, historycznego pokrycia dachów, wystroju architektoniczno-sztukatorskiego o istotnych walorach zabytkowych, ustala się:</p> <p>1) nakaz zachowania oryginalnych brył budynków i budowli, detali architektonicznych elewacji tradycyjnych pokryć oraz kształtów dachów; 2) zakazy: a) docieplania od zewnątrz elewacji budynków murowanych, posiadających wystrój i detale architektoniczne i oryginalne wykończenie elewacji, b) lokalizacji elementów technicznego wyposażenia budynków (klimatyzatory, anteny satelitarne, przewody dymowe i wentylacyjne) na eksponowanych elewacjach; 3) dopuszcza się: a) wymianę stolarki, pod warunkiem zachowania istniejącej formy stolarki i głębokości osadzenia w elewacjach, b) przekształcenia wewnątrz budynków mających na celu dostosowanie obiektów do współczesnych standardów użytkowych, pod warunkiem, że działania z tym związane nie uszczuplą ich wartości architektonicznej.</p> <p>3. W strefie ochrony konserwatorskiej „B” ustala się: 1) zachowanie istniejącego rozplanowania zabudowy z możliwością jej uzupełnienia w sposób uwzględniający wartości historyczne; 2) możliwość przebudowy i modernizacji zabudowy zabytkowej na zasadach wynikających z uwarunkowań konserwatorskich.</p> <p>4. Krajobraz kulturowy obszaru chroniony jest poprzez parametry i wskaźniki ustalone w Rozdziale 13 planu.</p> <p>5. Na obszarze objętym planem nie występują obiekty wpisane do rejestru zabytków i dobra kultury współczesnej.</p>
31.	Uchwała nr XLVII/641/2023 Rady Miasta Ustroń z dnia 23 lutego 2023 r.	<p>§ 8</p> <p>1. Na obszarze objętym planem występują obiekty wpisane do rejestru zabytków, oznaczone graficznie na rysunku planu: budynek administracyjny dawnej huty „Klemens” wraz ze zbiornikiem wodnym, śluzami i Młynówką oraz odcinkiem historycznej drogi wokół budynku dawnej huty i zbiornika wodnego - Nr A-534/92.</p> <p>2. Na obszarze objętym planem występują następujące obiekty wpisane do ewidencji zabytków,</p>

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>oznaczone graficznie na rysunku planu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) budynek mieszkalny, ul. Brody 15; 2) budynek mieszkalny, ul. Brody 23; 3) budynek mieszkalny, ul. Brody 25; 4) kamienica mieszkalno – usługowa, ul. Daszyńskiego 4; 5) budynek usługowy, ul. Daszyńskiego 6; 6) budynek usługowy, ul. Hutnicza 7; 7) budynek mieszkalny, ul. 9 Listopada 4; 8) budynek mieszkalny, ul. 9 Listopada 11; 9) budynek fundacji chrześcijańskiej, ul. 9 Listopada 14; 10) budynek pensjonatowy, ul. 9 Listopada 16; 11) budynek mieszkalny, ul. 3 Maja 3; 12) budynek usługowy, ul. 3 Maja 4; 13) budynek usługowy, ul. 3 Maja 4a; 14) budynek usługowy, ul. 3 Maja 5; 15) oficyna, ul. 3 Maja 6/8; 16) kamienica mieszkalno – usługowa, ul. 3 Maja 6/8; 17) kamienica mieszkalno – usługowa, ul. 3 Maja 9; 18) budynek mieszkalno – usługowy, ul. 3 Maja 10; 19) kamienica mieszkalno – usługowa, ul. 3 Maja 11; 20) budynek mieszkalno – usługowy, ul. 3 Maja 12; 21) kamienica mieszkalno – usługowa, ul. 3 Maja 13; 22) szkoła, ul. 3 Maja 15; 23) kamienica mieszkalna, ul. 3 Maja 16; 24) budynek mieszkalno – pensjonatowy, ul. Mickiewicza 3; 25) zakład przyrdo – leczniczy, ul. Mickiewicza 5; 26) ratusz miejski, ul. Rynek 1; 27) kamienica mieszkalno - usługowa, ul. Rynek 3; 28) kamienica usługowa, ul. Rynek 4; 29) Park kuracyjny. <p>3. Dla obiektu wymienionego w ust. 2 pkt 6 ustala się ochronę zgodnie z ustaleniami ust. 6.</p> <p>4. Dla obiektów wymienionych w ust. 2 pkt od 1 do 5 oraz od 7 do 29 ustala się:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nakaz zachowania oryginalnych brył budynków i budowli; 2) nakaz zachowania oryginalnych detali architektonicznych elewacji, tradycyjnych pokryć dachowych oraz kształtów dachów; 3) dopuszczenie wymiany stolarki pod warunkiem zachowania istniejącej (historycznej) formy stolarki i głębokości osadzenia w elewacjach;

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>4) zakaz docieplania od zewnątrz elewacji budynków murowanych, posiadających wystrój i detal architektoniczny i oryginalne wykończenie elewacji;</p> <p>5) rewaloryzację detalu elewacji.</p> <p>5. Wyznacza się strefę „A” ochrony konserwatorskiej, oznaczoną graficznie na rysunku planu, w celu ochrony zabytku wpisanego do rejestru zabytków, dla której ustala się:</p> <p>1) nakaz zachowania i konserwacji budynku administracyjnego dawnej hut „Klemens”;</p> <p>2) nakaz ochrony starodrzewu w otoczeniu zbiornika wodnego, zarówno w części nadziemnej, jak i korzeniowej;</p> <p>3) nakaz zachowania historycznego ciągu drogi wokół budynku oraz układu topograficznego odcinka młynówki i zbiornika wodnego;</p> <p>4) nakaz zachowania urządzeń hydrotechnicznych w obecnej lokalizacji oraz ich konserwacji.</p> <p>6. Wyznacza się strefę ochrony konserwatorskiej pamięci historii uzdrowiska Ustroń, oznaczoną graficznie na rysunku planu, dla której ustala się:</p> <p>1) dopuszcza się rozbudowę budynku w kierunku północnym;</p> <p>2) dopuszcza się nadbudowę budynku o jedną kondygnację;</p> <p>3) zachowanie podziałów elewacji obejmujące linie gzymsów, boniowania cokołów, osi okiennych;</p> <p>4) maksymalna wysokość budynków: 13 m;</p> <p>5) geometria dachów: dachy spadziste, o kącie nachylenia połaci dachowych od 19° do 21°;</p> <p>6) rewaloryzację detalu elewacji;</p> <p>7) nakaz zachowania starodrzewu położonego bezpośrednio przy granicy z Muzeum Ustrońskim.</p> <p>7. Wyznacza się strefę ochrony konserwatorskiej parku kuracyjnego, oznaczoną graficznie na rysunku planu, dla której ustala się:</p> <p>1) nakaz zachowania starodrzewu;</p> <p>2) konserwację i rewaloryzację elementów zabytkowego założenia;</p> <p>3) zakaz zabudowy, za wyjątkiem dopuszczeń określonych w § 24 i 25.</p> <p>8. Wyznacza się strefę ochrony konserwatorskiej potoku Młynówka, oznaczoną graficznie na rysunku planu, dla której ustala się:</p> <p>1) zakaz przekształcania linii brzegowej;</p> <p>2) zakaz zabudowy.</p>
32.	Uchwała nr LII/712/2023 Rady Miasta Ustroń z dnia 22 września 2023 r.	<p>§ 9</p> <p>1. Wskazuje się następujące budynki zabytkowe położone na obszarze objętym planem i oznaczone na rysunku planu:</p> <p>1) budynki przy ul. Sanatoryjnej nr 1 i 7;</p> <p>2) budynki przy ul. Zdrojowej nr 3, 5, 6, 7, 9, 10 i 12.</p> <p>§10.</p> <p>1. Ustala się następujące zasady ochrony budynków wymienionych w § 9 ust.1 pkt 1:</p> <p>1) nakazuje się zachowanie historycznej bryły i gabarytów budynków, kształtu dachów, rodzaju pokrycia oraz formy i wystroju architektonicznego elewacji;</p> <p>2) zakazuje się:</p> <p>a) lokalizację nowych wolnostojących budynków na terenach o symbolach 1UZ-ZP i 1UZ,</p> <p>b) rozbudowy i nadbudowy budynków;</p>

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>3) dopuszcza się następującą możliwość powiązania funkcjonalnego budynków obiektami kubaturowymi z budynkami na terenach sąsiednich na poziomie kondygnacji podziemnych:</p> <ol style="list-style-type: none"> a) budynek na terenie o symbolu 1UZ z budynkiem na terenie o symbolu 1UT-UZ-ZP, b) budynek na terenie o symbolu 1UZ-ZP z budynkami na terenie o symbolu 6UT-UZ-ZP; <p>4) dopuszcza się możliwość lokalizacji urządzeń fotowoltaicznych o mocy zainstalowanej do 500kW na dachach budynków zlokalizowanych na terenie o symbolach 1UZ-ZP i 1UZ z możliwością pochylenia paneli w sposób niewykraczający powyżej poziomu attyki tych budynków.</p> <p>2. Ustala się następujące zasady ochrony budynków wymienionych w§ 9ust.1pkt2:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nakazuje się: <ol style="list-style-type: none"> a) zachowanie oryginalnych brył budynków i budowli, detali architektonicznych elewacji z oryginalnym wykończeniem, tradycyjnych pokryć oraz kształtów dachów i oryginalnej stolarki, z dopuszczeniem obecnie stosowanych materiałów pod warunkiem zachowania ich oryginalnego wyglądu, b) stosowanie elewacji budynków w dominującym kolorze białym z dopuszczeniem w uzupełnieniu innych kolorów nawiązujących do oryginalnej, archiwalnej kolorystyki elewacji; 2) zakazuje się: <ol style="list-style-type: none"> a) lokalizacji nowych wolnostojących budynków na terenach o symbolach 1UT-UZ+7UT-UZ, b) rozbudowy, nadbudowy w zakresie zasadniczej bryły budynków z dopuszczeniem nieznacznej rozbudowy o której mowa w§ 14ust.1pkt2lit. b w poziomie parteru, krytej płaskim dachem z nawiązaniem do architektury modernistycznej, c) stosowanie okładzin zewnętrznych z wyłączeniem okładzin drewnianych i drewnopodobnych nawiązujących do okładzin na budynkach wymienionych wust.1, d) lokalizacji wolnostojących urządzeń fotowoltaicznych, e) lokalizacji instalacji i urządzeń klimatyzacyjnych, anten odbiorczych na elewacjach budynków od strony przestrzeni publicznych; 3) dopuszcza się: <ol style="list-style-type: none"> a) przekształcenia mające na celu dostosowanie obiektów do współczesnych standardów użytkowych pod warunkiem, że działania w tym zakresie nie uszczuplą ich wartości artystycznej i architektonicznej, b) wymianę stolarki okiennej, pod warunkiem zachowania jej formy, c) remont elewacji budynków, pod warunkiem każdorazowego odtworzenia oryginalnego wyglądu elewacji w zakresie koloru i faktury materiału elewacyjnego, d) lokalizację kubatury podziemnej wbudowanej w skarpę po zachodniej stronie budynku na terenie o symbolu 1UZ przylegającym do terenu o symbolu 1KDZ-KP-ZP. <p>3. Ustala się następujące zasady ochrony ekspozycji na obszarze objętym planem:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) nakazuje się: <ol style="list-style-type: none"> a) zachowanie wglądów na budynki wymienione w§ 9ust.1pkt1ipkt2poprzez zakaz zabudowy budynkami wolnostojącymi na terenach o symbolach 1UZ, 1UZ-ZP, 1UT-UZ+7UT-UZ oraz realizacji zieleni przesłaniającej dotychczasowy widok na te budynki, b) zachowanie zieleni urządzonej w otoczeniu budynków wymienionych w§ 9ust.1pkt1ipkt2, c) lokalizację budynków na terenach o symbolach 4UT-UZ-ZP i 5UT-UZ-ZP z zastosowaniem dachów siodłowych z akcentowaniem wysokościowym tylko jednego narożnika budynku jako dominanty nawiązującej do dominant oraz spadku połaci dachów istniejących budynków sanatoryjnych uzdrowiska,

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Uchwała	Zapisy odnoszące się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej
		<p>d) w przypadku stosowania dachów siodłowych na terenie o symbolu 6UT-UZ-ZP zastosowania rozwiązań kształtu dachu jak na terenach o symbolach 4UT-UZ-ZP i 5UT-UZ-ZP,</p> <p>e) stosowanie oznakowania, systemu informacji, iluminacji budynków oraz oświetlenia terenu zgodnie z jednolitą zasadą graficzną, techniczną i zasadą usytuowania na budynkach i na terenie w skali całego obszaru objętego planem,</p> <p>f) zastosowanie pokrycia dachów roślinnością zapewniającą naturalną vegetację na budynkach zlokalizowanych na terenach o symbolach 1UT-UZ-ZP+6UT-UZ-ZP, przy czym na terenach o symbolach 4UT-UZ-ZP+6UT-UZ-ZP nawierzchnia ta może stanowić tylko część powierzchni dachów siodłowych;</p> <p>2) zakazuje się:</p> <p>a) sytuowania bilbordów i reklam wolnostojących,</p> <p>b) lokalizacji na obszarze objętym planem elementów degradujących występujący krajobraz takich jak kominy, maszty, słupy linii elektroenergetycznych,</p> <p>c) lokalizacji nadziemnych linii, rurociągów i sieci uzbrojenia technicznego;</p> <p>3) dopuszcza się przekształcenia ulic dojazdowych istniejącego układu komunikacyjnego w kierunku zmniejszenia intensywności przejazdów oraz poprawy jakości przestrzeni ulic z zwiększeniem powierzchni dla pieszych oraz zachowaniem kompozycji zieleni.</p>
33.	Uchwała nr LIV/739/2023 Rady Miasta Ustroń z dnia 26 października 2023 r.	<p>§ 7</p> <p>5. Obszar planu położony jest w całości w granicach strefy uzdrowskiej „C”.</p>
34.	Uchwała nr LV/764/2023 Rady Miasta Ustroń z dnia 30 października 2023 r.	<p>§ 8</p> <p>1. Na obszarze objętym planem występuje obiekt wpisany do ewidencji zabytków, oznaczony graficznie na rysunku planu: budynek mieszkalny, ul. Cieszyńska 41.</p> <p>2. Dla obiektu wymienionego w ust. 1 ustala się:</p> <p>1) nakaz zachowania oryginalnej bryły budynku;</p> <p>2) nakaz zachowania charakteru oryginalnych detali architektonicznych elewacji, tradycyjnych pokryć dachowych oraz kształtów dachów;</p> <p>3) dopuszczenie wymiany stolarki pod warunkiem zachowania istniejącej (historycznej) formy stolarki i głębokości osadzenia w elewacjach.</p>

Źródło: <https://rejestrurbanistyczny.gison.pl/ustron> (dostęp: 21.03.2024 r.)

5.2. Charakterystyka zasobów i analiza stanu dziedzictwa i krajobrazu kulturowego Miasta

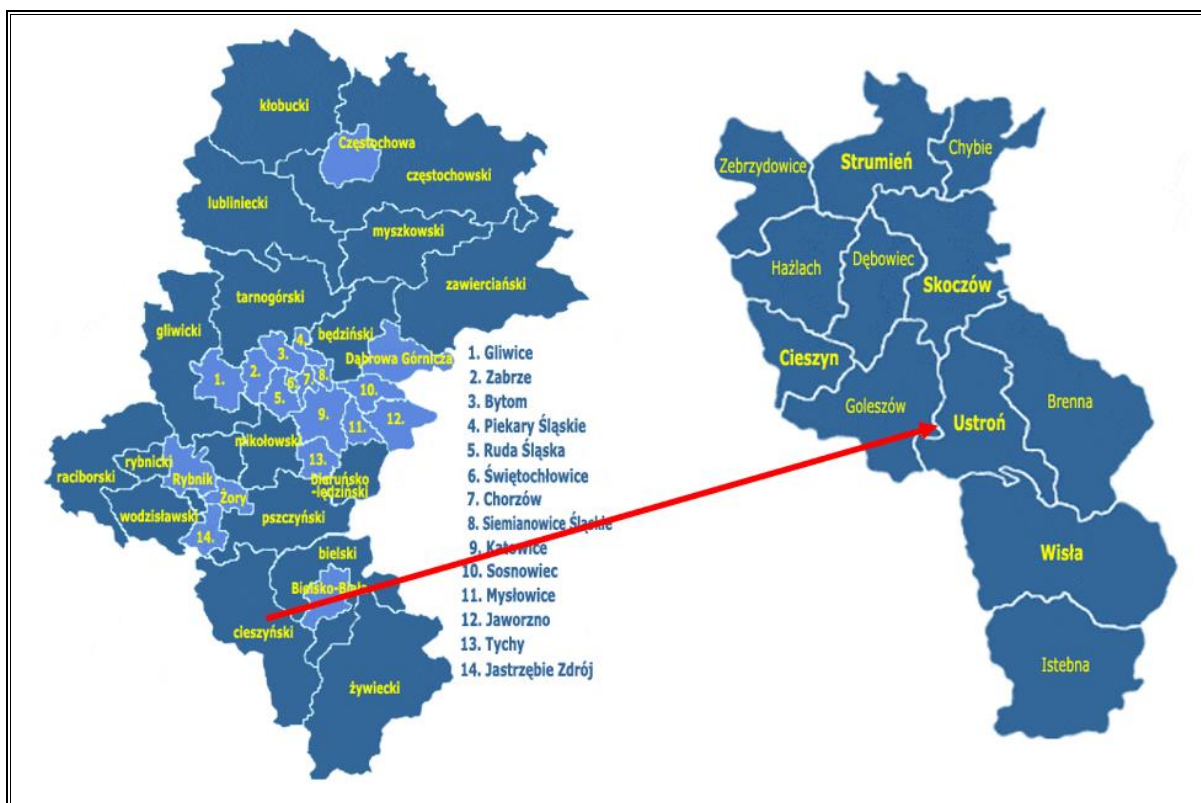
Zgodnie z podziałem administracyjnym Polski, miasto Ustroń znajduje się w południowej części województwa śląskiego, w powiecie cieszyńskim, granicząc z jednostkami tego powiatu: gminą wiejską Goleiszów, gminą miejsko-wiejską Skoczów, gminą wiejską Brenna i gminą miejską Wisła oraz na fragmencie granicy południowej miasta z Republiką Czeską.

Pod względem etnograficznym miasto położone jest na Śląsku Cieszyńskim, który zaliczany jest do Śląska.

Miasto zlokalizowane jest około 10 km na wschód od Cieszyna i ok. 70 km na południe od Katowic. Obszar miasta przecina droga wojewódzka nr 941 oraz drugorzędna linia kolejowa nr 191. Ponadto w odległości około 1 km na północ od granic Ustronia przebiega droga ekspresowa S52.

Zgodnie z regionalizacją fizyczno-geograficzną autorstwa J. Kondrackiego, obszar miasta położony jest na terenie dwóch następujących mezoregionów: Pogórze Śląskie, które obejmuje północ Ustronia i Beskid Śląski obejmujący jego południe.

Rysunek 1. Położenie miasta Ustroń na tle województwa śląskiego i powiatu cieszyńskiego

Źródło: <http://gminy.pl/> (dostęp: 21.03.2024 r.)

5.2.1. Zarys historii obszaru Miasta¹

Pierwsza wzmianka o Ustroniu pochodzi z 1305 roku i znajduje w wykazie znanym pod nazwą *Liber Foundationis Episcopatus Vratislaviensis* - Księdze uposażeń biskupstwa wrocławskiego. Początkowo Ustroń był osadą książęcą należącą do Piastów Śląskich, natomiast od roku 1653 do dynastii Habsburgów.

Do lat 70. XVIII w. Ustroń był wsią pastersko-rolniczą. Pierwsza wzmianka o pobycie kuracjuszy pochodzi z 1754 r. W 1770 r. na terenie Śląska Cieszyńskiego zorganizowano badania geologiczne. W ich trakcie w okolicach Ustronia wykryto m.in. pokłady rud żelaza. A już dwa lata później uruchomiono we wsi hutę, kuźnię, odlewnię oraz walcownię, a cała osada stała się ośrodkiem hutnictwa żelaza i przemysłu maszynowego. Rozwój przemysłu hutniczego nie trwał długo, bo już w XIX w. w związku z budową kolejnych zakładów hutniczych w Trzyńcu na terenie dzisiejszych Czech, ustrońskie zakłady zaczęto likwidować. Upadek ustrońskiego hutnictwa trwał trzy ostatnie dekady XIX w., kiedy to wygaszono wielki piec.

Rozwój hutnictwa w Ustroniu ściśle wiąże się z jego dzisiejszym charakterem uzdrowiskowym. Kiedy hutnicy zauważyli, że kąpiele w wodzie ogrzanej płynnym żużlem wielkopieczowym łagodzą dolegliwości reumatyczne, na polecenie arcyksięcia Alberta w 1804 roku wybudowano specjalną łaźnię. Skuteczność gorących wód została bowiem potwierdzona badaniami lekarskimi. Kres kąpielom żużlowym położył upadek miejskiego hutnictwa, jednak w XIX wieku odkryto w okolicach Ustronia pokłady borowiny i źródło wód żelazistych. W związku z tym, w roku 1901, powstał Zakład Kąpeli Borowinowych, w którym zaczęto przeprowadzać zabiegi lecznicze, a popularność Ustronia zaczęła szybko rosnąć.

W okresie międzywojennym nastąpił szybki rozwój miejscowości pod tym względem. Liczba kuracjuszy zwiększała się z roku na rok. Oddano wtedy wiele budynków turystycznych m.in. basen kąpielowy, schronisko turystyczne, ponadto zaczęto wznosić prywatne wille i pensjonaty, wokół których rozwijał się handel i usługi. Rozwój podtrzymywała także budowa połączenia kolejowego oraz drogi asfaltowej z Katowicami.

28 grudnia 1956 roku osadzie Ustroń przyznano prawa miejskie, a w roku 1967 miasto otrzymało status uzdrowiska. W tym okresie powstał ośrodek wypoczynkowy w dolinie Jaszowca, ośrodek leczniczo - rehabilitacyjny na Zawodziu oraz wybudowano liczne sanatoria i domy uzdrowiskowe, w tym zespół sanatoryjno-uzdrowiskowy Ustroń-Zawodzie tzw. „piramidy”.

W latach 90. XX w. większość „piramid na Zawodziu” sprywatyzowano, a miasto i mieszkańcy musieli sprostać przemianie ustrojowej. Od początków XXI w. Ustroń doświadcza szybkiego

---

¹ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Ustroń*, str. 45-47, Załącznik nr 1 do uchwały nr X/132/2019 Rady Miasta Ustroń z dnia 26 września 2019 r.;

rozwoju turystyki i funkcji wypoczynkowej. Przeobrażeniu uległo centrum miejscowości, gdzie odrestaurowano i wybudowano wiele budynków oraz powstała szeroka sieć usług gastronomiczno-rekreacyjnych.

5.2.2. Krajobraz kulturowy

Zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego, w tym wartościowe zabytki, reprezentują istotne dziedziny, które podlegają ochronie prawnej. Stanowią one nie tylko cenne historyczne artefakty, lecz także wyjątkowe obszary o niepowtarzalnych walorach środowiska kulturowego. Ochrona dziedzictwa kulturowego, zarówno materialnego, jak i niematerialnego, jest strategicznym celem polityki przestrzennej, mającej na celu zachowanie i promowanie bogactwa dziedzictwa kulturowego, w tym także zabytków. Wprowadzenie skutecznych mechanizmów ochrony tych dóbr ma istotny wpływ na rozwój różnych obszarów regionu, takich jak turystyka, rekreacja, rolnictwo, osadnictwo czy leśnictwo. Zachowanie zabytków jako części dziedzictwa kulturowego przyczynia się do kreowania tożsamości społeczności lokalnych, jednocześnie przyciągając turystów i potencjalnych inwestorów. Kształtowanie środowiska kulturowego staje się kluczowym elementem strategii rozwoju, sprzyjając integracji różnych dziedzin życia społecznego i gospodarczego.

Środowisko kulturowe miasta determinowane jest występowaniem na jej terenie: zabytków archeologicznych, zabytków architektury, założeń parkowych oraz wartości niematerialnych, do których zaliczyć można krajobraz oraz kulturę ludową. Warto podkreślić, że zachowane zasoby dziedzictwa kulturowego miasta stanowią wartości podlegające ochronie prawnej i pozwalają tym samym na wyodrębnienie obszarów o istotnych walorach środowiska kulturowego. Ochrona dóbr kultury materialnej i niematerialnej jest celem polityki przestrzennej, a kształtowanie środowiska kulturowego wpływa na rozwój pozostałych dziedzin regionu, takich, jak: turystyka, rekreacja, osadnictwo czy leśnictwo.

Na terenie miasta Ustroń działalność kulturalną prowadzą głównie następujące instytucje kultury: Miejski Dom Kultury „Prażakówka”, Miejska Biblioteka Publiczna i Muzeum Ustrońskie, a także jednostki oświatowe.²

Miejski Dom Kultury „Prażakówka” jest samorządową instytucją kultury realizującą różne dziedziny sztuki w sferze edukacyjnej, artystycznej, rozrywkowej i społeczno-kulturalnej. Misją Domu Kultury jest rozpoznawanie potrzeb oraz kształtowanie świadomych odbiorców kultury, a co za tym idzie, wyrabianie w nich wrażliwości na sztukę poprzez edukację kulturalną oraz tworzenie warunków dla rozwoju aktywnego uczestnictwa w życiu kulturalnym.³

² <https://ustron.bip.info.pl/index.php?idmp=7&r=o> (dostęp: 21.03.2024 r.)

³ <https://mdk.ustron.pl/o-mdk/> (dostęp: 21.03.2024 r.)

Miejska Biblioteka Publiczna jest instytucją kultury działającą na terenie miasta. Składa się z centrali oraz 2 filii. Obie filie znajdują się na terenie placówek leczniczych (filia nr 1 - Śląskie Centrum Reumatologii, Rehabilitacji i Zapobiegania Niepełnosprawności i filia nr 2 - Sanatorium i Szpital Uzdrawiskowy „Równica”). Księgozbiór na dzień 31 grudnia 2022 r. wynosił – 49 626 woluminów oraz 929 książki mówione na płytach cd (audiobooki). W ciągu całego roku zarejestrowano 3 254 czytelników, którzy dokonali 44 600 wypożyczeń (książki, gazety, książki audio). Ponadto biblioteka prowadzi także działalność edukacyjną, upowszechnia czytelnictwo, organizuje rozmaite formy pracy popularyzujące wiedzę, kulturę, książkę i czytelnictwo w tym różnego rodzaju warsztaty, spotkania dla dzieci i młodzieży, lekcje biblioteczne, konkursy czy spotkania autorskie.⁴

Muzeum Ustrońskie jest samorządową instytucją kultury. Jego celem jest trwała ochrona dóbr kultury, informowanie o wartościach i treściach zgromadzonych zbiorów, upowszechnianie podstawowych wartości historii, nauki i kultury polskiej, kształtowanie wrażliwości poznawczej i estetycznej oraz umożliwienie korzystania ze zgromadzonych zbiorów. Placówka gromadzi zbiory z zakresu historii, sztuki, etnografii, techniki hutniczej i kuźniczej, balneotechniki oraz lecznictwa uzdrawiskowego. Muzeum Ustrońskie realizuje wiele ważnych i różnorodnych zadań dla miejscowego środowiska. W ramach dokumentowania dziedzictwa kulturowego pozyskuje dawne przedmioty, fotografie, archiwalia związane z historią Ustronia i jego mieszkańców. Ponadto na tle stałych oraz czasowych wystaw pracownicy Muzeum przeprowadzają lekcje muzealne dla miejscowych szkół, cieszące się dużą popularnością. Muzeum popularyzuje różne formy działalności twórczej osób oraz instytucji dawnego i współczesnego Ustronia. Corocznie na terenie jednostki odbywa się około 40 spotkań o różnorodnej tematyce i charakterze: prelekcje, wernisaże wystaw, wieczornice, spotkania autorskie, koncerty, relacje z podróży, opowieści o przygodach i pasjach, projekcje filmów. W zabytkowych murach Muzeum swą siedzibę znalazło także aktywnie współpracujących z instytucją kilka ustrońskich stowarzyszeń.⁵

Funkcjonujące instytucje kultury odgrywają niezwykle istotną rolę w zapewnianiu mieszkańcom wystarczającego dostępu do kultury. Miejsca te stanowią źródło inspiracji, edukacji oraz rozrywki dla społeczności. Dzięki różnorodności oferowanych wydarzeń instytucje te umożliwiają obywatelom zanurzenie się w różnych dziedzinach sztuki i kultury, niezależnie od ich zainteresowań czy poziomu wiedzy. Ponadto, instytucje kultury często organizują wydarzenia otwarte dla wszystkich, co przyczynia się do integracji społeczności lokalnej oraz kreowania atmosfery współtworzenia i wspólnego doświadczania kultury. Dzięki temu mieszkańcy mają możliwość poszerzania horyzontów, zdobywania nowej wiedzy oraz

⁴ <https://biblioteka.ustron.pl/pad/strona-glowna> (dostęp: 21.03.2024 r.)

⁵ <https://muzeum.ustron.pl/pl/dzialalnosc-muzeum,229> (dostęp: 21.03.2024 r.)

czepiania radości z artystycznych doświadczeń, co wzbogaca ich życie i umożliwia aktywny udział w kulturalnym życiu społeczności.

Życie kulturalne prowadzone jest również przez niektóre zespoły ludowe, kluby, organizacje pozarządowe i stowarzyszenia działające na terenie miasta. Kluby, stowarzyszenia i organizacje pozarządowe często angażują się w ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego, takiego jak zabytki architektury, historyczne miejsca czy tradycje kulturowe. Przez podejmowanie działań na rzecz ich konserwacji, działań edukacyjnych i promocyjnych, rozwój turystyki przyczyniają się do zachowania kulturowego dziedzictwa dla przyszłych pokoleń. Do organizacji pozarządowych z obszar miasta działających głównie w sferze kultury należą m.in. Stowarzyszenie Kulturalne „Równica”, Stowarzyszenie "Lipowiec", Stowarzyszenie "Ustrońskie Dożynki", Towarzystwo Kształcenia Artystycznego, Stowarzyszenie Miłośników Kultury Ludowej "CZANTORIA", Stowarzyszenie Twórcze "Brzimy", Towarzystwo Kontaktów Zagranicznych, Towarzystwo Miłośników Ustronia, Stowarzyszenie Miłośników Kuźni Ustroń, Stowarzyszenie Miłośników Zabytkowej Motoryzacji "Rdzawe Diamenty", Stowarzyszenie "Jaszowiec" oraz Gromada Górali na Śląsku Cieszyńskim z/s w Ustroniu.⁶

Krajobraz kulturowy determinowany jest poniekąd również przez środowisko naturalne i występujące na danym obszarze tereny i obiekty podlegające ochronie.

Miasto Ustroń należy do obszarów o dużych możliwościach rozwoju działalności turystycznej i rekreacyjnej. Świadczą o tym bogate walory środowiska przyrodniczego obejmujące malownicze kompleksy leśne i góry Beskidu Śląskiego.

Formami ochrony przyrody w granicach miasta są:

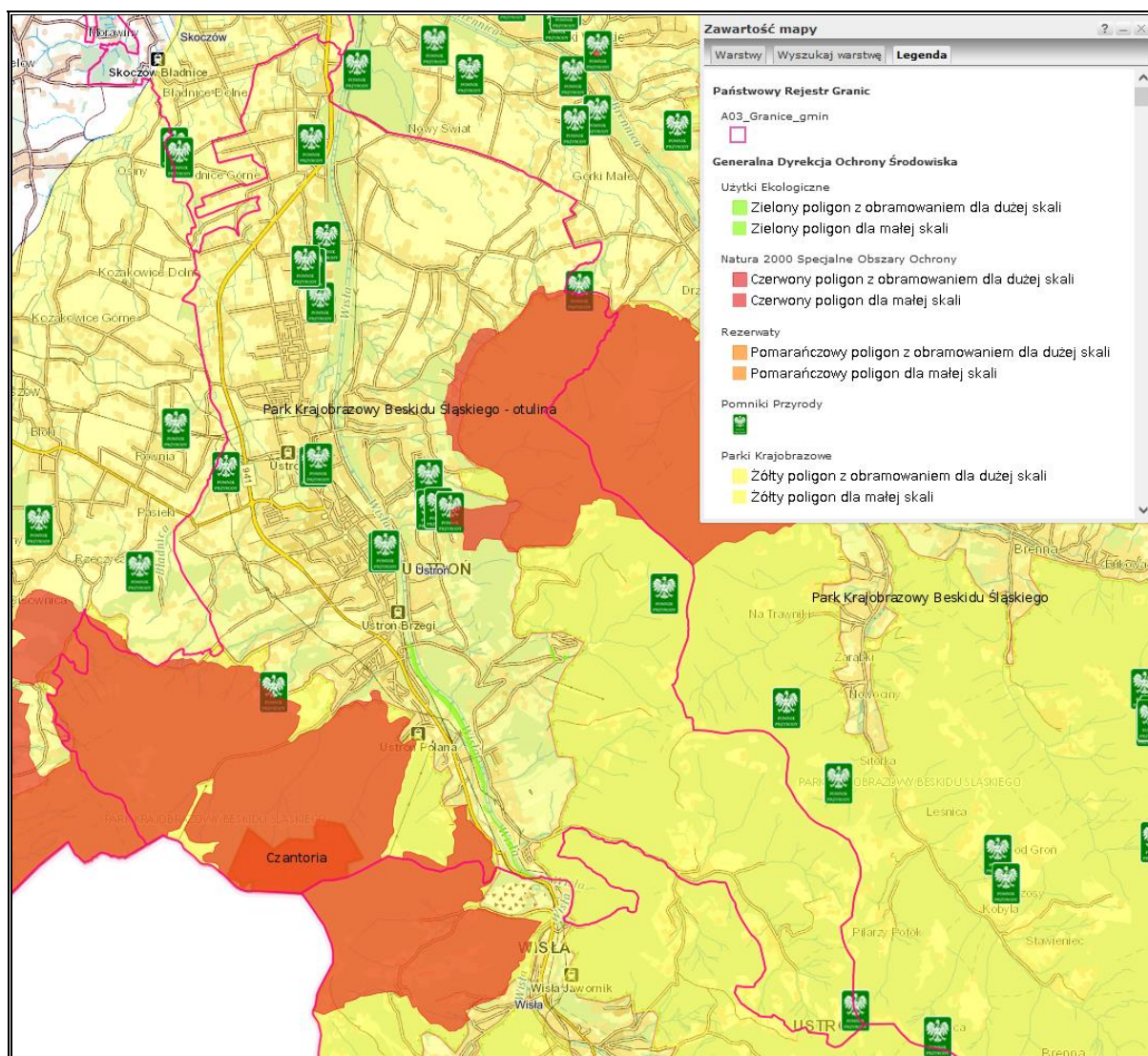
- park krajobrazowy Beskidu Śląskiego,
- rezerwat przyrody Czantoria,
- obszar natura 2000 Beskid Śląski PLH240005
- obszar natura 2000
- pomniki przyrody i użytki ekologiczne.

Ponadto znaczna część obszaru miasta znajduje się w otulinie parku krajobrazowego Beskidu Śląskiego.

---

⁶ https://miasto.ustron.pl/k/tag/miasto/organizacje_pozarzadowe/kultura/ (dostęp: 21.03.2024 r.)

Rysunek 2. Formy ochrony przyrody w granicach miasta Ustroń

Źródło: https://mapy.geoportal.gov.pl/imap/lmgp_2.html?gpmmap=gp0 (dostęp: 21.03.2024 r.).

Krajobraz kulturowy często odzwierciedla wartości, przekonania i tradycje społeczności. Twórczość artystyczna, rytuały, obrzędy i legendy związane z przyrodą mogą przekazywać ludziom znaczenie i piękno środowiska naturalnego. Wiele ludów i społeczności wywodzi swoje opowieści i legendy z elementów przyrody. Góry, rzeki, drzewa czy zwierzęta często pełnią ważną rolę w mitologii i folklorze, opowiadając historie o powstaniu, bohaterach czy przekazując wartości kulturowe.

Środowisko przyrodnicze często stanowi również źródło inspiracji dla artystów, poetów, pisarzy i muzyków. Krajobrazy naturalne, takie jak góry, lasy czy rzeki, mogą być przedstawiane w różnych formach sztuki, co wpływa na rozwój kultury i wytworzenie charakterystycznego dziedzictwa artystycznego.

Niezwykłe położenie Ustronia wśród malowniczych zboczy, różnica wzniesień pomiędzy centrum miasta a Czantorią Wielką i Równicą (ponad 500 m), oznakowane szlaki spacerowe

i turystyczne oraz urządzenia sportowo-rekreacyjne – stwarzają doskonałe warunki do uprawiania górskiej turystyki pieszej, narciarskiej, rowerowej oraz innych sportów letnich i zimowych. Zaczyna się tu m. in. znakowany kolorem czerwonym Główny Szlak Beskidzki biegnący z centrum Ustronia na Równicę, a następnie schodzący do Ustronia Polany i wspinający się na Czantorię.⁷

Promocja miasta prowadzona jest przede wszystkim przez stronę internetową, popularne media społecznościowe oraz lokalną prasę. Ponadto osoby prywatne oferujące noclegi promują swoje usługi przez portale noclegowo – turystyczne.

Historyczne układy przestrzenne

Najczytelniejszy układ historyczny zachował się w Lipowcu tj. zwarta zabudowa ulicowa po obu stronach ul. Lipowskiej. Mniej czytelny w odniesieniu do historycznego rozplanowania jest układ zabudowy w Nierodzimiu z uwagi na znaczny przyrost budynków jednorodzinnych oraz obiektów i zespołów usługowych i produkcyjnych. Również układ planistyczny Hermanic, głównie w odniesieniu do układu komunikacyjnego, którego główny ciąg stanowi ulica Skoczowska, zachowuje ciągłość historyczną w tym zakresie.⁸

Miejsca pamięci narodowej oraz przydrożne kapliczki i krzyże

Na terenie Ustronia występują liczne głazy pamiątkowe, pomniki historyczne, pomniki przyrody, kamienny ołtarz, kapliczki nadrzewne oraz kapliczki słupowe, krzyże pamiątkowo-historyczne, krzyże przydrożne związane z miejscowym przemysłem, grotta kamienna związana z kultem religijnym. Obiekty są opisane i skatalogowane przez Muzeum Ustrońskie, jednak pozostają w różnych strukturach własnościowych i w różnych stanie technicznym.

Do tej grupy zaliczyć można również zabytkowe grobowce, nagrobki oraz odlewane krzyże cmentarne i monumenty, zachowane w obrębie ustrońskich cmentarzy. W ich przypadku konieczna jest pilna ponowna inwentaryzacja oraz objęcie bardzo wysokim stopniem ochrony, uregulowanej odpowiednimi zarządzeniami. Podobna regulacja powinna być zastosowana wobec cmentarnego drzewostanu.

Miejsca pamięci narodowej mają duży wpływ na kulturę i są nieodzownym elementem kultury narodowej, które przekazują historię, kształtują tożsamość narodową i tworzą miejsca refleksji oraz uczenia się z przeszłości. Ich obecność i znaczenie w społeczeństwie podkreślają ważność pamięci i zachowania dziedzictwa narodowego dla przyszłych pokoleń. Są one także źródłem wiedzy o historii, tradycjach i wartościach danego narodu oraz stanowią miejsce spotkań i integracji społeczności.

⁷ <http://ustron.com.pl/miasto-ustron/> (dostęp: 21.03.2024 r.).

⁸ *Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Miasta Ustroń*, str. 47, Załącznik nr 1 do uchwały nr XI/132/2019 Rady Miasta Ustroń z dnia 26 września 2019 r.;

Przydrożne kapliczki i krzyże stanowią natomiast niezwykle ważny element kultury i krajobrazu wielu regionów. Ich obecność ma głęboki wpływ na społeczność i otaczającą rzeczywistość, a także odzwierciedla duchowość i tradycje miejscowej społeczności. Te skromne, często malownicze struktury, umieszczone wzdłuż dróg, ścieżek czy wsi, są świadectwem długiej historii i pobożności ludzi. Kapliczki i krzyże są często miejscami modlitwy i refleksji, które zapewniają przestrzeń do kontemplacji i zadumy. Odbywają się przy nich procesje, nabożeństwa i uroczystości religijne, które zacieśniają więzi społeczne i budują tożsamość kulturową. Te niewielkie konstrukcje architektoniczne są również wyrazem lokalnych umiejętności rzemieślniczych. Często są zdobione rzeźbami, malowidłami czy innymi elementami dekoracyjnymi, które stanowią unikalne dzieła sztuki.

Poniżej zamieszczono wykaz miejsc pamięci z obszaru miasta:⁹

1. Pomnik ku czci żołnierzy poległych w 1945 r. w walkach frontowych;
2. Pomnik Jana Cholewy;
3. Pomnik Jana Sztwiertni;
4. Obelisk upamiętniający Synagogę Żydowską;
5. Pomnik Poległych Partyzantów;
6. Pomnik Gen. Jerzego Ziętka;
7. Pomnik Pamięci Narodowej;
8. Nagrobek Jana Cholewy;
9. Zbiorowa mogiła;
10. Mogiła Alojzego Gałuszki;
11. Mogiła Adolfa Sadlika;
12. Mogiła Jana Bukowczana;
13. Mogiła Marii Artykiewicz - Zborowskiej;
14. Grobowiec Klemensa Frąckowiaka;
15. Tablica poświęcona zamordowanym pracownikom Kuźni Ustroń;
16. Płaskorzeźba popiersia Jerzego Michejdy;
17. Tablica Franciszka Szewczaka - pierwszego patrona SP-1;
18. Tablica Pierwsza Szkoła Polska w Ustroniu;
19. Tablica pamięci Księdza Jerzego Popiełuszki;
20. Tablica pamięci ks. Erwina Dudy;
21. Tablica pamięci Papieża Jana Pawła II;
22. Tablica Franciszka Waniółki;
23. Tablice dr med. Jana Rottermunda;
24. Tablica pamięci Józefa Pilcha;

---

⁹ Urząd Miasta Ustroń

25. Tablica pamięci Jan Jarocki;
26. Tablica pamięci Jerzego Ziętka;
27. Tablica w kształcie młota upamiętniająca 14 pracowników Kuźni;
28. Kamień ołtarzowy Równica;
29. Tablica Oddział AK Czantoria;
30. Tablica i herb księcia Albrechta Kazimierza;
31. Tablica w miejscu gdzie czynny był pierwszy piec huty Klemens;
32. Tablica pamiątkowa na Ratuszu;
33. Pomnik upamiętniający 34 rozstrzelanych mieszkańców Ustronia;
34. Pomnik Jana Szczepańskiego;
35. Nowa tablica Pierwsza szkoła Polska ZDZ;
36. Tablica pamiątkowa poświęcona Karolowi Grzybowskiemu;
37. Tablica upamiętniająca Tragedię Smoleńską;
38. Tablica Jana Nowaka;
39. Tablica Pamięci Prof. Jana Szczepańskiego;
40. Tablica Pamięci Jana Wantuły;
41. Cmentarz katolicki – inne nagrobki.

5.2.3. Zabytki nieruchome

Do nieruchomych zabytków na terenie miasta należą przede wszystkim zabytki architektury sakralnej, uzdrowisko-wypoczynkowej oraz mieszkalno-gospodarczej.

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytku przedstawiono w rozdziale 5.3 niniejszego Programu.

Na terenie miasta Ustroń występują zabytki nieruchome ujęte w wojewódzkiej ewidencji zabytków, która prowadzona jest przez Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków oraz ujętych w Wojewódzkiej i Gminnej Ewidencji Zabytków przedstawiono w załączniku nr 1 niniejszego Programu.

Zabytki nieruchome są w różnym stanie utrzymania. W przypadku części zabytków konieczne jest podjęcie prac remontowych i rewaloryzacyjnych w celu odzyskania ich dawnej świetności.

5.2.4. Zabytki ruchome

Rejestr zabytków ruchomych prowadzony jest przez wojewódzkiego konserwatora zabytków. Do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez wojewódzkiego konserwatora zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki konserwator zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Do rejestru nie są wpisywane obiekty wpisane do inwentarza muzeum lub wchodzące w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Zasoby muzealne i archiwalne chronione są na podstawie odrębnych przepisów.

Miasto Ustroń posiada duże zbiory zabytków ruchomych, które znajdują się w posiadaniu ustrońskich parafii. Te z pomocą Muzeum Ustrońskiego, zostały częściowo opracowane naukowo (w przypadku Parafii Ewangelicko-Augsburskiej). Muzeum Ustrońskie planuje w najbliższym okresie projekt inwentaryzujący zbiory ustrońskich parafii.¹⁰

5.2.5. Zabytki archeologiczne

Zabytkiem archeologicznym jest zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów albo zabytek ruchomy, będący tym wytworem. Stanowiska archeologiczne to materialne ślady działalności ludzi. W ich obrębie grupują się zazwyczaj pozostałości licznych powstających i zamierających kolejno osad. Do stanowisk archeologicznych zaliczyć możemy m.in. cmentarzyska, obozowiska, ślady epizodycznej działalności człowieka, pracownie, skarby itp.

Podstawową i wiodącą metodą ewidencjonowania stanowisk archeologicznych jest ogólnopolski program badawczo-konserwatorski Archeologiczne Zdjęcie Polski (AZP). Metoda ta systematyzuje dotychczasowy zasób wiedzy o rozpoznaniu archeologicznym terenu poprzez obserwację archeologiczną oraz uwzględnianie informacji zawartych w archiwach, zbiorach muzealnych, instytucjach i publikacjach. Należy jednak pamiętać, że zbiór dokumentacji AZP, reprezentujący ewidencję zasobów archeologicznych, jest otwarty i ciągle uzupełniany w procesie archeologicznego rozpoznania terenu. Do zbioru włączane są informacje o wszystkich sukcesywnie odkrywanych reliktach przeszłości, niezależnie od charakteru badań, a także wszystkie bieżące informacje weryfikujące lub uzupełniające dotychczasowe dane. W ten sposób dokumentacja stanowisk archeologicznych utworzona metodą AZP jest źródłem najbardziej aktualnej wiedzy o terenie. Dodatkowych informacji o zasobach archeologicznych dostarczają przypadkowe odkrycia dokonywane najczęściej podczas prac rolnych i budowlanych.

Na terenie miasta znajduje się 7 stanowisk archeologicznych, jednak co najmniej od kilkunastu lat nie są na ich obszarze prowadzone żadne badania. Wykaz stanowisk archeologicznych występujących na obszarze miasta prezentuje poniższa tabela.

---

¹⁰ Urząd Miasta Ustroń

Tabela 2. Stanowiska archeologiczne występujące na obszarze miasta

Lp.	Obiekt	Lokalizacja	Nr obszaru AZP	Nr stan. na ob. AZP	Nr stan. w miejsc.	Datowanie
1.	Stanowisko archeologiczne	ul. Skoczowska	109-45	14	1	—
2.	Stanowisko archeologiczne	ul. Fabryczna	109-45	15	2	późne średniowiecze, okres nowożytny
3.	Stanowisko archeologiczne	ul. Leśna	109-46	1	8	okres nowożytny
4.	Stanowisko archeologiczne	ul. Działkowa	109-46	2	4	okres nowożytny
5.	Stanowisko archeologiczne	ul. Lipowska	109-46	3	5	okres nowożytny
6.	Stanowisko archeologiczne	ul. Górecka	109-46	4	6	okres nowożytny
7.	Stanowisko archeologiczne	Ustroń Równica	109-46	7	7	okres nowożytny

Źródło: Opracowanie własne

Najistotniejszymi zagrożeniami dla stanowisk archeologicznych na terenie miasta są przede wszystkim prace rolnicze oraz inwestycje budowlane, ponieważ zdecydowana większość stanowisk nie posiada własnej formy terenowej. Wiąże się to z nieświadomością mieszkańców istnienia i wartości znalezisk archeologicznych. Wiele z nich jest nieświadomie niszczone lub nie są one zgłaszane według obowiązujących przepisów. Zachowanie takie powoduje nieodwracalne uszczuplenie zasobów dziedzictwa archeologicznego na terenie miasta.

Wprowadzić według art. 108 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2024 r. poz. 1292) niszczenie lub uszkodzenie zabytków, świadomie bądź nieświadomie jest przestępstwem, to bez zaangażowania i wsparcia świadomych mieszkańców miasta, bardzo trudno jest egzekwować ich prawną ochronę.

Do najważniejszych działań gminnych w zakresie opieki nad nimi zaliczyć można:

- prowadzenie monitoringu stanu zachowania stanowisk archeologicznych,
- kontrolowanie podczas wydawania pozwoleń budowlanych, czy inwestycja nie będzie prowadzona w miejscu stanowiska archeologicznego bądź strefy archeologicznej ochrony konserwatorskiej wyznaczonej w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego,
- popularyzację zasad ochrony zabytków oraz znaczenia i atrakcyjności archeologicznego dziedzictwa kulturowego wśród społeczności lokalnej.

Dodatkowo miasto może włączyć się w ochronę zabytków archeologicznych, m.in. poprzez edukację mieszkańców na temat wartości znalezisk archeologicznych i potrzeby ich zachowania, a także określając zasady ochrony zabytków archeologicznych wpisanych do

rejestr zabytków oraz ujętych w gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków, w planach zagospodarowania przestrzennego, warunkach zabudowy i inwestycjach celu publicznego.

Ponadto zgodnie z art. 31, ust. 1a pkt 2 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2024 r. poz. 1292) osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna, która zamierza realizować roboty ziemne lub dokonać zmiany charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, co doprowadzić może do przekształcenia lub zniszczenia zabytku archeologicznego, jest obowiązana, z zastrzeżeniem art. 82a ust. 1, pokryć koszty badań archeologicznych oraz ich dokumentacji, jeżeli przeprowadzenie tych badań jest niezbędne w celu ochrony tych zabytków. Zakres i rodzaj niezbędnych badań archeologicznych ustala konserwator zabytków w drodze decyzji wyłącznie w takim zakresie, w jakim roboty budowlane albo roboty ziemne lub zmiana charakteru dotychczasowej działalności na terenie, na którym znajdują się zabytki archeologiczne, zniszczą lub uszkodzą zabytek archeologiczny.

Dodatkowo w związku z możliwością istnienia zabytków archeologicznych do tej pory nie ujawnionych, zgodnie z art. 32 i 33 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, należy w przypadku natrafienia w trakcie robót ziemnych na przedmioty, co do których istnieje przypuszczenie, że są zabytkami, należy roboty przerwać i powiadomić o fakcie odkrycia Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków.

5.2.6. Zabytki w zbiorach muzealnych i innych

Na terenie miasta przy ulicy Hutniczej 3 funkcjonuje Muzeum Ustrońskie. Placówka gromadzi zbiory z zakresu historii, sztuki, etnografii, techniki hutniczej i kuźniczej, balneotechniki oraz lecznictwa uzdrowiskowego. Muzeum Ustrońskie realizuje wiele ważnych i różnorodnych zadań dla miejscowego środowiska. W ramach dokumentowania dziedzictwa kulturowego pozyskuje dawne przedmioty, fotografie, archiwalia związane z historią Ustronia i jego mieszkańców. Ponadto na tle stałych oraz czasowych wystaw pracownicy Muzeum przeprowadzają lekcje muzealne dla miejscowych szkół, cieszące się dużą popularnością. Dodatkowo w muzeum znajdują się 2 salki: Bogusława Heczko oraz Jana Jarockiego (historia powstania muzeum ustrońskiego o charakterze kuźniczym). Placówka popularyzuje różne formy działalności twórczej osób oraz instytucji dawnego i współczesnego Ustronia. Ponadto przy muzeum zlokalizowany jest skansen rolniczo – przemysłowy.¹¹

---

¹¹ <https://muzeum.ustron.pl/pl/dzialalnosc-muzeum,229> (dostęp: 21.03.2024 r.)

Rysunek 3. Jedna z wystaw Muzeum Ustrońskiego

Źródło: <https://muzeum.ustron.pl/pl/dzialalnosc-muzeum,229> (dostęp: 21.03.2024 r.)

W centrum Ustronia znajduje się również prywatne Muzeum Regionalne Stara Zagroda, posiadające imponujące zbiory etnograficzne. Placówka posiada zbiory etnograficzne, obrazujące kulturę i życie codzienne dawnych mieszkańców Śląska Cieszyńskiego oraz organizuje również wystawy czasowe.¹²

5.2.7. Dziedzictwo niematerialne

Ochrona niematerialnego dziedzictwa kulturowego jest celem Konwencji UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego z 2003 r. Niematerialne dziedzictwo kulturowe przejawia się m.in. w następujących dziedzinach: tradycje i przekazy ustne, w tym język jako nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego, sztuki widowiskowe, zwyczaje, rytuały i obrzędy świąteczne, wiedza i praktyki dotyczące przyrody i wszechświata, umiejętności związane z rzemiosłem tradycyjnym.

W rozumieniu Konwencji UNESCO „niematerialne dziedzictwo kulturowe” oznacza *praktyki, wyobrażenia, przekazy, wiedzę i umiejętności, jak również związane z nimi instrumenty, przedmioty, artefakty i przestrzeń kulturową, które wspólnoty, grupy i, w niektórych*

¹² <https://slaskie.travel/poi/15885/muzeum-etnograficzne-stara-zagroda-w-ustroniu> (dostęp: 21.03.2024 r.)

przypadkach, jednostki uznają za część własnego dziedzictwa kulturowego. To niematerialne dziedzictwo kulturowe, przekazywane z pokolenia na pokolenie, jest stale odtwarzane przez wspólnoty i grupy w relacji z ich otoczeniem, oddziaływaniem przyrody i ich historią oraz zapewnia im poczucie tożsamości i ciągłości, przyczyniając się w ten sposób do wzrostu poszanowania dla różnorodności kulturowej oraz ludzkiej kreatywności.

Ustroń znajduje się w granicach historycznych i kulturowych Śląska Cieszyńskiego, pozostając w epoce nowożytnej również pod wpływem kultury włoskiej. Do dziedzictwa niematerialnego miasta Ustroń można zaliczyć kulturę ludową śląska cieszyńskiego, obejmującą przede wszystkim folklor, co wyraża się przede wszystkim w gwarze, uroczystościach kulturowych i strojach ludowych.

Kultywowaniem i podtrzymywaniem lokalnych obrzędów, obyczajów, tradycji oraz zachowaniem i popularyzacją dziedzictwa kulturowego zajmują się przede wszystkim ludowe zespoły folklorystyczne m.in. miejscowe chóry, zespoły regionalne oraz koła gospodyń wiejskich, które kultywują wybrane elementy tradycji w formie folkloryzmu. Kultywowaniu tradycji folklorystycznych sprzyja zrzeszanie się w organizacjach lokalnych, takich jak Koła Gospodyń Wiejskich, czy Lokalne Grupy Działania, których celem statutowym jest dbałość o tradycje, budowanie silnych więzi mieszkańców z miejscem zamieszkania oraz wspieranie lokalnych twórców.

Do niematerialnych elementów dziedzictwa kulturowego, na obszarze miasta, można zaliczyć także historyczno-geograficzne nazwy miejscowości, rzek, jezior i innych elementów geograficznych. Do kultywowania pamięci zalicza się również nadawanie nazw ulic i placów wybitnym postaciom oraz wydarzeniom, które są związane z regionem i jego historią.

5.3. Zabytki objęte prawnymi formami ochrony

Formami ochrony zabytków są: wpis do rejestru zabytków, wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa, uznanie za pomnik historii, utworzenie parku kulturowego, ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków

(Dz.U. 2021 poz. 81)¹³ precyzuje wymagania względem osób prowadzących prace przy obiektach zabytkowych.

Rozporządzenie określa tryb wydawania pozwoleń na:

- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie prac restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- prowadzenie badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa,
- prowadzenie badań architektonicznych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków,
- przemieszczenie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
- trwałe przeniesienie zabytku ruchomego wpisanego do rejestru zabytków, z naruszeniem ustalonego tradycją wystroju wnętrza, w którym zabytek ten się znajduje,
- dokonywanie podziału zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
- zmianę przeznaczenia zabytku wpisanego do rejestru zabytków lub sposobu korzystania z tego zabytku,
- umieszczanie na zabytku wpisanym do rejestru zabytków urządzeń technicznych, tablic reklamowych lub urządzeń reklamowych w rozumieniu art. 2 pkt 16b i 16c ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, oraz napisów;
- prowadzenie badań archeologicznych;
- poszukiwanie ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych, w tym zabytków archeologicznych, przy użyciu wszelkiego rodzaju urządzeń elektronicznych i technicznych oraz sprzętu do nurkowania,
- wykonywanie robót budowlanych w otoczeniu zabytku;
- podejmowanie innych działań, które mogłyby prowadzić do naruszenia substancji lub zmiany wyglądu zabytku wpisanego do rejestru zabytków.

Rozporządzenie określa także dane i informacje, które powinny zawierać wnioski o wydanie ww. pozwoleń, dokumentacja dołączana do tych wniosków, niezbędna do ich rozpatrzenia,

---

¹³ zmienione Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 28 sierpnia 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków.

dane i informacje, które zawierają te pozwolenia oraz warunki, które mogą zostać w nich zastrzeżone, a także elementy, które zawiera dokumentacja prac konserwatorskich i prac restauratorskich prowadzonych przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz dokumentacja badań archeologicznych.

Wykaz zabytków nieruchomych z terenu miasta Ustroń wpisanych do rejestru zabytków przedstawiono w tabeli poniżej.

Tabela 3. Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie miasta Ustroń wpisanych do rejestru zabytków

L.p.	Adres	Obiekt	Czas powstania	Nr rej. i data wpisu
1.	ul. Orzechowa	założenie dworskie	2. poł. XVIII w.	A-355/78 z 17.08.1978
2.	ul. Orzechowa	budynek gospodarczy /stajnia, obora/	1. poł. XIX w.	148/60 z 29.02.1960
3.	ul. Lipowska 133	kościół parafialny pw. Podwyższenia Krzyża	pocz. XIX w.	A-273/78 z 3.02.1978
4.	ul. Lipowska 133	dawna plebania przy kościele parafialnym pw. Podwyższenia Św. Krzyża	XVIII w.	A-274/78 z 3.02.1978
5.	ul. Zabytkowa 15	kościół filialny drewniany pw. św. Anny	XVIII w.	A-302/78 z 21.04.1978
6.	ul. Ignacego Daszyńskiego 15	kościół parafialny pw. św. Klemensa Papieża	XVIII w.	A-352/78 z 7.07.1978
7.	ul. Ignacego Daszyńskiego 15	dawny sierociniec i plebania ob. dom parafialny	XVIII w.	A-350/78 z 7.07.1978
8.	ul. Kotschego 1	kościół ewangelicki	1. poł. XIX w.	A-349/78 z 7.07.1978
9.	ul. Kotschego 3	dawna szkoła ewangelicka	1. poł. XIX w.	A-348/78 z 7.07.1978
10.	ul. Kotschego 1	plebania ewangelicka	przełom XVIII/XIX w.	A-347/78 z 6.07.1978
11.	ul. Ogrodowa 9	dom	XVIII w.	191/60 z 2.03.1960
12.	ul. Boczna 9	budynek mieszkalny nr 21 drewniany	XVIII w.	A-997/69 z 18.02.1969
13.	ul. Ogrodowa 1	dom drewniany wraz z otoczeniem i stodołą	1768 r.	A-381/80 z 25.05.1980
14.	ul. Hutnicza 1	budynek administracyjny dawnej huty "Klemens" wraz ze zbiornikiem wodnym, śluzami, młynówką oraz odcinkiem historycznej drogi wokół budynku dawnej huty i zbiornika wodnego	1868 r.	A-534/92 z 17.08.1992
15.	ul. Papiernia 4-8	zespół dawnego ośrodka hutniczego tzw. "Huta Teresa" wraz z urządzeniami hydroenergetycznymi	1792, 1837 r.	A-670/91 z 22.11.1991

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

L.p.	Adres	Obiekt	Czas powstania	Nr rej. i data wpisu
16.	ul. 3 Maja 61	budynek - dawna karczma	XVIII w.	A-693/93 z 10.12.1993
17.	ul. Sanatoryjna, ul. Zdrojowa, ul. Szpitalna	<p>zespół zabudowy sanatoryjno-uzdrowiskowej Ustroń-Zawodzie w rejonie ulic Sanatoryjnej, Szpitalnej i Zdrojowej, w miejscowości Ustroń, pow. cieszyński, woj. śląskie, składający się z obiektów:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. dom „Magnolia” (ul. Szpitalna 15), 2. dom „Maciejka” (ul. Szpitalna 19), 3. dom „Tulipan” (ul. Szpitalna 21), 4. dom „Złocień” (ul. Szpitalna 31), 5. dom „Malwa” (ul. Szpitalna 45), 6. dom „Róża” (ul. Szpitalna 1), 7. budynek szpitala reumatologicznego (ul. Szpitalna 11), 8. budynek dyrekcji uzdrowiska (ul. Sanatoryjna 1), 9. budynek sanatorium „Równica” (ul. Sanatoryjna 3), 10. budynek dawnego domu zdrojowego (ul. Sanatoryjna 7), 11. dom „Narcyz” (ul. Zdrojowa 9), 12. dom „Wilga” (ul. Zdrojowa 7), 13. dom „Elektron” (ul. Zdrojowa 5), 14. dom „Kos” (ul. Zdrojowa 12), 15. dom „Jaskółka” (ul. Zdrojowa 10), 16. dom „Orlik” (ul. Zdrojowa 8), 17. dom „Diament” (ul. Zdrojowa 3), 18. dom „Mufion” (ul. Sanatoryjna 32), 19. dom „Daniel” (ul. Sanatoryjna 32a), 20. dom „Rosomak” (ul. Zdrojowa 2), 21. budynek Śląskiego Centrum Rehabilitacji (ul. Zdrojowa 6); <p>wraz z terenem działek ewidencyjnych nr: 3569/71, 3569/78, 3569/14, 3569/11, 3569/91, 3569/85, 3569/80, 3569/66, 3569/76,</p>	1968 – 1988 r.	A/1257/23 z 8.09.2023

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

L.p.	Adres	Obiekt	Czas powstania	Nr rej. i data wpisu
		3569/89, 3679/8, 5142, 3569/87, 3660/2, 3549/23, 3549/21, 3569/74, 3553/3, 4936/6, 3530/5, 3569/73, 3569/77, 3679/9, 3569/90, 3569/86, 3569/92, 3569/79, 3569/72, 4937/3, 3569/7, 3548/8, 3548/10, 3569/88, 4934/6, 3569/81, 3569/20, 4943/2, 3569/17, 4934/15, 3569/19, 3679/7, 3706/25, 3706/21, 3706/24, 3677/4, 3677/9, 3671/8, 3673/4, 4934/17, 4934/9, 3549/25, 3549/5, 3549/6, 3549/7, 3569/93, 3569/94, 3569/95, 3569/96, 3548/9, 3569/82, 3549/26, 3549/19, 3549/11, 3549/17, 4937/4, 3549/24, 3549/22, 3569/75, 3550/7, 4934/16, 4934/18, 4934/19, 3569/84, 3569/83, 3416/23, 3416/32, 3416/31, 3416/30, 3411/29, 3411/21, 3416/6, 3411/20, 3411/19, 3411/24, 3411/22, 3411/18, 5106, 3411/17, 3411/32, 3319/52, 3411/27, 3411/25, 4932/3, 3319/51, 3319/3, 3319/53, 4922/11, 3319/34, 3319/45, 3319/48, 3319/47, 3319/60, 3319/5, 3319/63, 3319/59, 3319/62, 3211/39, 3319/67, 4922/12, 3319/15, 3319/26, 3319/66, 3319/14, 4922/13, 3302/3, 4922/17, 4922/21, 4922/20, 3319/23, 3319/24, 3252/3, 3319/21, 3319/22, 3212, 3211/42, 3211/23, 3211/24, 3211/25, 3211/35, 3211/17, 3211/36, 3119/4, 3119/34, 3119/40, 3119/26, 3153/2, 3119/39, 3119/41, 3119/42, 3119/6, 4910/13, 3119/11, 3119/38, 3119/37, 3119/51, 3153/3, 3153/7, 3153/14, 3211/43, 4913/3, 3153/11, 3153/15, 4913/6, 3153/10, 3119/29, 3119/53, 3119/15, 3119/13, 3119/28, 3119/52, 3119/36, 3153/9, 3153/12, 4913/7, 3119/54, 3153/13, 4913/8, 3211/37, 4913/10, 4913/9, 5267,		

L.p.	Adres	Obiekt	Czas powstania	Nr rej. i data wpisu
		4913/1, 3211/51 (całości) oraz nr 3569/62, 5056/1, 3416/14, 4932/2, 3211/49, 3211/14 (w części), obr. 0004 Ustroń, gm. Ustroń, pow. cieszyński, woj. śląskie		

Źródło: https://dane.gov.pl/pl/dataset/1130,rejestr-zabytkow-nieruchomych/resource/49582/table?page=1&per_page=20&q=&sort= (dostęp: 27.12.2023 r.).

5.4. Zabytki w gminnej ewidencji zabytków

Zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r. oraz rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem¹⁴, ewidencja jest prowadzona w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gmin.

W gminnej ewidencji zabytków powinny być ujęte:

- 1) zabytki nieruchome wpisane do rejestru;
- 2) inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- 3) inne zabytki nieruchome wyznaczone przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w porozumieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków.

Głównym celem prowadzenia ewidencji zabytków jest zebranie i opracowanie najistotniejszych informacji o obiektach zabytkowych niezbędnych do prowadzenia planowej polityki konserwatorskiej w zakresie:

- wpisów do rejestru zabytków;
- współpracy konserwatora przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- prac remontowo – budowlanych;
- dofinansowania prac konserwatorskich;
- przygotowywaniu szczegółowej dokumentacji obiektów dziedzictwa kulturowego.

Na terenie miasta Ustroń obowiązują miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, w których zawarte zostały ustalenia dotyczące zasad ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej. Zapisy dotyczące ochrony terenów i obiektów

¹⁴ zmienione Rozporządzeniem Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 10 września 2019 r. zmieniającym rozporządzenie w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem (Dz.U. 2019 poz. 1886)

środowiska kulturowego uwzględniają następujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego:

- uchwała nr XLV/433/02 Rady Miasta Ustroń z dnia 22 maja 2002 r.
- uchwała nr L/492/02 Rady Miasta Ustroń z dnia 9 października 2002 r.
- uchwała nr VI/58/03 Rady Miasta Ustroń z dnia 27 lutego 2003 r.
- uchwała nr VI/57/03 Rady Miasta Ustroń z dnia 27 lutego 2003 r.
- uchwała nr XIII/206/08 Rady Miasta Ustroń z dnia 31 stycznia 2008 r.
- uchwała nr XXVIII/325/08 Rady Miasta Ustroń z dnia 18 grudnia 2008 r.
- uchwała nr XXXIV/385/09 Rady Miasta Ustroń z dnia 25 czerwca 2009 r.
- uchwała nr XXXIV/386/09 Rady Miasta Ustroń z dnia 25 czerwca 2009 r.
- uchwała nr XXXIV/387/09 Rady Miasta Ustroń z dnia 25 czerwca 2009 r.
- uchwała nr XXXIV/388/09 Rady Miasta Ustroń z dnia 25 czerwca 2009 r.
- uchwała nr XXXVI/418/09 Rady Miasta Ustroń z dnia 24 września 2009 r.
- uchwała nr XXXVI/419/09 Rady Miasta Ustroń z dnia 24 września 2009 r.
- uchwała nr XII/126/11 Rady Miasta Ustroń z dnia 27 października 2011 r.
- uchwała nr XII/127/11 Rady Miasta Ustroń z dnia 27 października 2011 r.
- uchwała nr XVII/184/16 Rady Miasta Ustroń z dnia 28 kwietnia 2016 r.
- uchwała nr VI/79/19 Rady Miasta Ustroń z dnia 25 kwietnia 2019 r.
- uchwała nr XVI/229/20 Rady Miasta Ustroń z dnia 8 czerwca 2020 r.
- uchwała nr XXXVII/548/2022 Rady Miasta Ustroń z dnia 28 kwietnia 2022 r.
- uchwała nr XXXVIII/570/2022 Rady Miasta Ustroń z dnia 26 maja 2022 r.
- uchwała nr XXXIX/587/2022 Rady Miasta Ustroń z dnia 24 czerwca 2022 r.
- uchwała nr XLVII/641/2023 Rady Miasta Ustroń z dnia 23 lutego 2023 r.
- uchwała nr LII/712/2023 Rady Miasta Ustroń z dnia 22 września 2023 r.
- uchwała nr LIV/739/2023 Rady Miasta Ustroń z dnia 26 października 2023 r.
- uchwała nr LV/764/2023 Rady Miasta Ustroń z dnia 30 października 2023 r.

Zgodnie z art. 39, ust.3 ustawy z dnia 7 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz.U. 2024 poz. 725 ze zm.), w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje organ administracji architektoniczno-budowlanej w uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w sprawie wniosku o pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektów budowlanych, w terminie 30 dni od dnia jego doręczenia. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się jako brak zastrzeżeń do przedstawionych we wniosku rozwiązań projektowych.

Zgodnie z art. 67, ust.1 ww. ustawy, jeżeli nieużytkowany lub niewykończony obiekt budowlany nie nadaje się do remontu, odbudowy lub wykończenia, organ nadzoru budowlanego wydaje decyzję nakazującą właścicielowi lub zarządcy rozbiórkę tego obiektu i uporządkowanie terenu oraz określającą terminy przystąpienia do tych robót i ich zakończenia. W stosunku do obiektów budowlanych niewpisanych do rejestru zabytków, a objętych ochroną konserwatorską na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego, organ nadzoru budowlanego wydaje ww. decyzję po uzgodnieniu z wojewódzkim konserwatorem zabytków. Wojewódzki konserwator zabytków jest obowiązany zająć stanowisko w terminie 30 dni. Niezajęcie stanowiska w tym terminie uznaje się za uzgodnienie.

5.4.1 Stan zachowania zabytków znajdujących się Gminnej Ewidencji Zabytków

Ogólny stan zachowania zabytków na obszarze miasta określić można jako dobry. Większość zabytków poddawana jest regularnym pracom konserwacyjnym i porządkowym – a te o najwyższym znaczeniu kulturowym dla miasta – zgodnie z zaleceniami konserwatora zabytków.

Do głównych zagrożeń obiektów zabytkowych zaliczyć można:

- brak bieżącej, właściwej konserwacji,
- brak bieżących remontów i pielęgnacji,
- niekontrolowaną modernizację (utrata cech stylowych),
- różnorodność materiałów i kolorystyki oraz skali zabudowy,
- zasolenie murów,
- postępującą dewastację/ degradację,
- niekontrolowane zarastanie.

Natomiast do podstawowych zaleceń, w zakresie ochrony zabytków zalicza się:

- konserwację zgodną z wytycznymi konserwatorskimi i z zachowaniem pierwotnych materiałów i kolorystyki (zachowanie cech stylowych),
- bieżące remonty i pielęgnacja,
- wykonanie oznaczeń i zabezpieczenie terenu zabytkowego.

Biorąc pod uwagę znaczenie zabytków dla środowiska kulturowego to większość obiektów zabytkowych na obszarze miasta, kwalifikuje się jako lokalne. Są to głównie wiekowe obiekty mieszkalne, gospodarcze i sakralne znajdujące się na obszarze miasta, których zachowanie posłużyć może jako pamiątka dawnego budownictwa, dokumentująca rozwój i dzieje miasta oraz dziedzictwa tutejszego regionu. Do zabytków o ponadlokalnych wartościach kulturowych zaliczyć można te wpisane do rejestru zabytków.

5.5. Zabytki o najwyższym znaczeniu dla Miasta

Poniżej przedstawiono obiekty zabytkowe charakteryzujące się najwyższym znaczeniem dla Miasta Ustroń. Należą do nich obiekty, które zostały wpisane do rejestru zabytków.

Założenie dworskie

Założenie dworskie wpisane jest do rejestru zabytków pod nr A-355/78 z dnia 17.08.1978 r. Powstało w 2. poł. XVIII w. przy ulicy Orzechowej. Składa się z budynku dworu, czworaku oraz budynków gospodarczych tj. stajni i obory.

Kościół parafialny pw. Podwyższenia Krzyża wraz z dawną plebanią

Kościół wpisany jest do rejestru zabytków pod nr A-273/78 z dnia 3.02.1978 r. Wzniesiony został na początku XIX w. Jest to obiekt wolnostojący, halowy, jednonawowy o mało stylowej bryle i dekoracji architektonicznej w stylu skromnego neoklasycyzmu. Wyposażenie utrzymane jest w stylu neobaroku.

Dawna plebania przy kościele parafialnym pw. Podwyższenia Św. Krzyża wpisana jest do rejestru zabytków pod nr A-274/78 z dnia 3.02.1978 r. Wzniesiona została w XVIII w. Jest to nieduży budynek pozbawiony dekoracji architektonicznej, o bryle charakterystycznej dla późnego baroku.

Kościół filialny drewniany pw. św. Anny

Kościół wpisany jest do rejestru zabytków pod nr A-302/78 z dnia 21.04.1978 r. Wzniesiony w XVIII w. Jest to obiekt drewniany, jednonawowy z wieżą od wschodu oraz prezbiterium zamkniętym trójbocznie. Wyposażenie w większości z przełomu XVIII i XIX w., w stylu późnobarokowym.

Kościół parafialny pw. św. Klemensa Papieża

Kościół wpisany jest do rejestru zabytków pod nr A-352/78 z dnia 7.07.1978 roku. Wzniesiony w XVIII w. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, jednonawowy, z wieżą od wschodu, oraz prezbiterium zamkniętym półkolistą absydą. Elewacja frontowa o zaokrąglonych narożach.

Dawny sierociniec i plebania ob. dom parafialny

Budynek dawnego sierocińca i plebanii wpisany jest do rejestru zabytków pod nr A-350/78 z dnia 7.07.1978 roku. Wzniesiony w XVIII w. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, parterowy, wniesiony na planie litery „L”, kryty dachem wielospadowym z poddaszem. Wystrój architektoniczny w tynku w postaci gzymsu podokapowego oraz podziału ramowego.

Zespół kościoła ewangelickiego wraz z plebanią i dawną szkołą ewangelicką

Kościół wpisany jest do rejestru zabytków pod nr A-349/78 z dnia 7.07.1978 roku. Wzniesiony został w 1. poł. XIX w. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, jednonawowy, z wieżą od strony

zachodniej. Elewacje boczne rozczłonkowane parami pilastrów. Otwory okienne ujęte w profilowane obramowania.

Plebania ewangelicka wpisana jest do rejestru zabytków pod nr A-347/78 z dnia 7.07.1978 roku. Wzniesiona na przełomie XVIII i XIX w. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, jednopiętrowy, wniesiony na planie zbliżonym do prostokąta, kryty dachem mansardowym kopertowym. Budynek obiega gzyms podokapowy i międzykondygnacyjny.

Dawna szkoła ewangelicka wpisana jest do rejestru zabytków pod nr A-348/78 z dnia 7.07.1978 roku. Wzniesiona została w 1. poł. XIX w. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, jednopiętrowy, wniesiony na planie nieregularnego wieloboku, kryty dachem wielospadowym podniesionym na ścianie kolankowej. Wystrój architektoniczny w tynku w postaci konsolkowego, profilowanego gzymsu podokapowego, gzymsu kordonowego i międzykondygnacyjnego, boniowana w partii parteru oraz dekorowanych podziałów lizenowych, nadokienników i reliefów.

Dom

Budynek przy ul. Ogrodowej 9 wpisany jest do rejestru zabytków pod nr 191/60 z dnia 2.03.1960 roku. Wzniesiony w XVIII w. Jest to obiekt ceglany, otynkowany, jednopiętrowy, kryty dachem kopertowym. Wystrój architektoniczny w tynku postaci gzymsu podokapowego oraz boniowania pilastrami w narożach.

Budynek mieszkalny nr 21

Budynek przy ul. Bocznej 9 wpisany jest do rejestru zabytków pod nr A-997/69 z dnia 18.02.1969 roku. Wzniesiony w XVIII w. Jest to obiekt drewniany, parterowy, wniesiony na planie prostokąta, kryty dachem przyczółkowo-naczółkowym. Wejście główne w murowanej wnęce zamkniętej łukiem odcinkowym.

Dom drewniany wraz z otoczeniem i stodołą

Budynek przy ul. Ogrodowej 1 wpisany jest do rejestru zabytków pod nr A-381/80 z dnia 25.05.1980 roku. Wzniesiony w 1768 r. Jest to drewniana, wiejska chata, parterowa, wzniesiona na planie prostokąta, kryta dachem przyczółkowym.

Zespół dawnej huty "Klemens"

Zespół wpisany jest do rejestru zabytków pod nr A-534/92 z dnia 17.08.1992 r. Składa się z budynku administracyjnego wraz ze zbiornikiem wodnym, śluzami, młynówką oraz odcinkiem historycznej drogi wokół budynku dawnej huty i zbiornika wodnego. Wzniesiony został ok. 1830 r. przy obecnej ulicy Hutniczej. Od 1986 r. dawny budynek administracyjnego stanowi siedzibę Muzeum Ustrońskiego im. Jana Jarockiego.

Zespół dawnego ośrodka hutniczego tzw. "Huta Teresa"

Zespół wpisany jest do rejestru zabytków pod nr A-670/91 z dnia 22.11.1991 r. Składa się z czterech wolno stojących budynków połączonym z systemem wodnym. Pierwszy budynek wzniesiony został w 1792 r. jako papiernia, natomiast w 1837 r. zakład przemianowano na kuźnię wyrobów stalowych. Do napędu kuźni wykorzystano koło wodne na istniejącym kanale. W 1899 r. działalność kuźni zostaje wstrzymana, a na przełomie lat 1904-1905 zostaje ona zaadaptowana na siłownię elektryczną. Po II wojnie światowej przechodzi na własność Skarbu Państwa, a następnie w latach 90. XX w. na własność Spółdzielni usług Rolniczych w Ustroniu.

Budynek dawnej karczmy

Karczma wpisana jest do rejestru zabytków pod nr A-693/93 z dnia 10.12.1993 r. Wzniesiona została w XVIII w. przy obecnej ul. 3 Maja. Jest to budynek wolnostojący o charakterystycznej bryle i dekoracji elewacji o cechach ekletyzmu z elementami barokowymi. Obiekt zlokalizowany jest przy trasie przelotowej Ustroń – Wisła.

Zespół zabudowy sanatoryjno-uzdrowiskowej Ustroń-Zawodzie

Zespół sanatoryjno-uzdrowiskowy zaprojektowany został przez Henryka Buszko, Aleksandra Frantę i Tadeusza Szewczyka w latach 60. XX wieku, jednak nigdy nie został zrealizowany w całości. Dzielnica, będąca przykładem wczasowej architektury socmodernistycznej, powstawała w latach 1968-1988 a jej przeznaczenie określone zostało jako zaplecze wypoczynkowe dla mieszkańców Górnośląskiego Okręgu Przemysłowego. Z planowanych 28 obiektów, powstało łącznie 17.

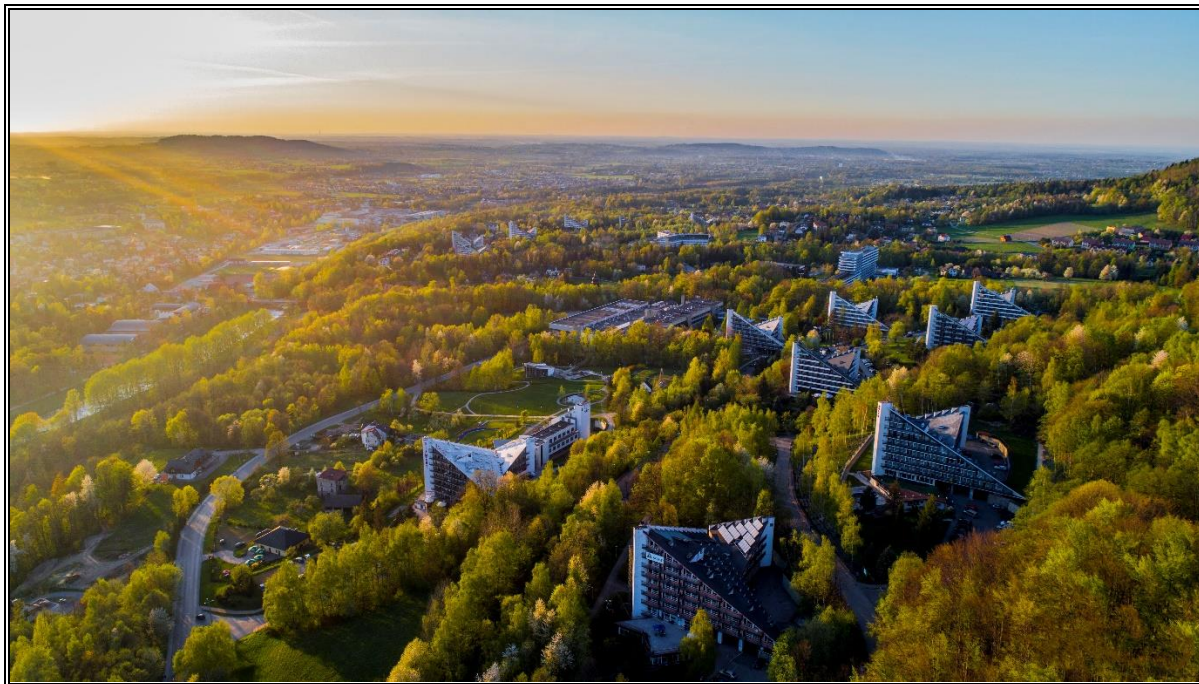
Budynki zaprojektowane zostały w konstrukcji żelbetonowej, na planie trójkąta, w stożkowatym kształcie, z uskokowo ułożonymi balkonami. Dzięki takiej konstrukcji z każdego punktu widzenia prezentują się jako bryły o zarysie trójkątnym. Stąd wzięła się ich obiegowa nazwa – „piramidy”.

Wartość całego założenia została wykreowana przy wykorzystaniu walorów malowniczego usytuowania, w miejscu stanowiącym atrakcję turystyczną regionu, po wschodniej stronie rzeki Wisły, w dzielnicy Zawodzie, położonej u stóp gór Równicy i Polanicy.

Obecnie niektóre z zabytkowych budynków położonych na terenie zespołu wymagają przeprowadzenia robót remontowych i prac konserwatorskich zmierzających do przywrócenia im właściwego stanu technicznego i estetyki. Niektóre, naruszone wtórnymi przekształceniami, wymagają również uporządkowania architektonicznego. Pomimo widocznych niewielkich śladów zużycia, czy miejscowo niekorzystnych ingerencji budowlanych, większość obiektów zachowała pierwotny charakter i prezentuje czytelne wartości typologiczne i dawne walory. Wyrazem tego są utrzymane oryginalnie ukształtowane bryły (w tym charakterystyczne

piramidalne kształty brył), kompozycje elewacji i w większości zgodność materiałowa w ramach poszczególnych przykładów zabudowy.

Rysunek 4. Panorama zespołu zabudowy sanatoryjno-uzdrowiskowej Ustroń-Zawodzie

Źródło: Urząd Miasta Ustroń

6. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego – analiza szans i zagrożeń

Zachowane obiekty zabytkowe na terenie miasta są zróżnicowane pod względem architektonicznym, a także pod względem sposobu użytkowania i stanu zachowania. Analiza stanu dziedzictwa kulturowego i uwarunkowań jego ochrony na terenie miasta doprowadziła do rozpoznania następujących czynników determinujących jej dalszy rozwój.

W tabeli poniżej zestawiono mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia. Zdiagnozowane mocne strony oraz szanse dają możliwość dalszego rozwoju społeczno-gospodarczego regionu z uwzględnieniem wartości historycznych i kulturowych tego obszaru. Należy jednak zwrócić uwagę na występujące nadal słabe strony w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego, a także na potencjalne zagrożenia, które mogą powodować negatywne skutki dla ochrony obiektów i obszarów zabytkowych zlokalizowanych w granicach miasta.

Tabela 4. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta Ustroń

Mocne strony	Słabe strony
<ul style="list-style-type: none"> — zachowane obiekty architektury sakralnej oraz mieszkalnej, gospodarczej i wypoczynkowo-uzdrowiskowej, — występowanie stanowisk archeologicznych, — dziedzictwo historyczne miasta, — kultywowanie dziedzictwa niematerialnego, — funkcjonujące instytucje kultury, — systematyczna poprawa stanu obiektów zabytkowych, — szlaki turystyczne przebiegające przez obszar miasta, — położenie w rejonie atrakcyjnym turystyczno-rekreacyjne, — promocja historii i dziedzictwa kulturowego na stronie miasta i w popularnych mediach społecznościowych. 	<ul style="list-style-type: none"> — konkurencja turystyczna ze strony gmin i miast sąsiednich, — niewystarczające środki na renowację zabytkowych obiektów, — część obiektów zabytkowych, niebędących własnością miasta, wymaga podjęcia prac konserwatorskich lub remontowych.
Szanse	Zagrożenia
<ul style="list-style-type: none"> — rosnąca świadomość mieszkańców nt. znaczenia krajobrazu kulturowego i obiektów zabytkowych jako produktu turystycznego, — wzrost roli mediów w popularyzowaniu tematów historycznych oraz tematów dotyczących zabytków i ich ochrony, — możliwość rewaloryzacji znaczącej części obiektów zabytkowych z wykorzystaniem środków krajowych i dotacji unijnych, — możliwość pozyskania dotacji na prace konserwatorskie i roboty budowlane przy obiektach zabytkowych ze środków finansowych pochodzących z różnych źródeł, — kreowanie nowych obszarów i produktów turystycznych w oparciu o atrakcyjny sposób zagospodarowania obiektów zabytkowych, — prowadzenie dalszych badań archeologicznych, — uwzględnianie problemów ochrony dziedzictwa kulturowego w programach, strategiach i planach rozwoju miasta. 	<ul style="list-style-type: none"> — ryzyko wystąpienia negatywnych zdarzeń losowych mogących uszkodzić lub zniszczyć obiekty zabytkowe, — brak możliwości podjęcia prac remontowo – konserwatorskich przy obiektach stanowiących dziedzictwo kulturalne będących własnością prywatną, — trudności w pozyskiwaniu środków zewnętrznych, głównie przez prywatnych właścicieli, — degradacja krajobrazu kulturowego poprzez wprowadzenie elementów nowej zabudowy nienawiązujących do historycznego charakteru miejscowości, — samowolne działania na zabytkach – prowadzenie prac bez zezwoleń, niezgodnie ze sztuką budowlaną i zasadami konserwatorskimi, — budowa nowych elementów stwarzających dysonans w krajobrazie kulturowym, np. nośniki reklamowe, maszty i stacje bazowe telefonii komórkowej, itp.

Źródło: Opracowanie własne

7. Założenia programowe

7.1. Priorytety programu opieki nad zabytkami

Po przeprowadzeniu analizy, określono priorytety realizacji Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027. Celem podjęcia wieloletnich i kompleksowych działań jest poprawa stanu obiektów zabytkowych, ale także ochrona dziedzictwa kulturowego i budowanie tożsamości regionalnej, jak również promowanie dotychczasowego dorobku lokalnej społeczności wśród mieszkańców miasta i turystów.

W ramach przedmiotowego Programu wyznaczono następujący priorytet:

Ochrona dziedzictwa kulturowego jako element rozwoju społeczno-gospodarczego miasta Ustroń.

7.2. Kierunki działań i zadania programu opieki

W ramach wymienionego priorytetu wytyczono poszczególne zadania do realizacji.

Tabela 5. Zadania przyjęte przez miasto Ustroń

Zadanie	Opis zadania	Termin realizacji	Planowane źródło finansowania
Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków	<p>Zadanie posłuży jako kluczowy element skutecznej strategii ochrony dziedzictwa kulturowego, który przyczyni się do poprawy stanu tych obiektów dla przyszłych pokoleń. Zakłada ono m.in. sporządzenie szczegółowej inwentaryzacji obiektów, dokumentacji historycznej, merytorycznej i fotograficznej obiektów, opracowanie projektu ich ochrony oraz zabezpieczenia przed dewastacją / likwidacją.</p> <p>Zadanie realizowane będzie w szczególności dla następujących obiektów zabytkowych: zabytkowe budownictwo drewniane i murowane, zabytki ruchome związane z ustrońskimi parafiami oraz jednostkami straży pożarnej, zabytki małej architektury sakralnej, zabytki sepulkralne, pomnik przyrody, pomniki, głazy pamiątkowe, miejsca pamięci lokalnej, zabytki i kompleksy przemysłowe oraz pouzdrowiskowe.</p>	2024-2027	Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;
Zmiana sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych do nowych funkcji	<p>Zmiana sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych do nowych funkcji stanowi skuteczną strategię opieki nad zabytkami, przyczyniając się zarówno do ich ochrony, jak i aktywizacji społeczno-gospodarczej wokół nich.</p> <p>Zadanie polegać będzie na opracowaniu merytorycznych danych obiektów, określenie ich historycznej wagi oraz znaczenia dla Miasta Ustroń, a także służeniu pomocą doradczą i opiniującą dla właścicieli poszczególnych obiektów zabytkowych.</p>	2024-2027	Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Zadanie	Opis zadania	Termin realizacji	Planowane źródło finansowania
<p>Rewaloryzacja obszarów i obiektów zabytkowych przemysłowych z możliwością ich adaptacji do nowych funkcji</p>	<p>Dzięki rewaloryzacji obszarów i obiektów zabytkowych przemysłowych z możliwością ich adaptacji do nowych funkcji ochronie podlegać będzie dziedzictwo przemysłowe, które uniknie dalszej dewastacji i zaniedbania oraz ulegnie ożywieniu gospodarczemu i społecznemu regionu co doprowadzi do zrównoważonego rozwoju oraz stworzy atrakcyjne miejsca do edukacji i turystyki.</p> <p>Zadanie polegać będzie na opracowaniu merytorycznych danych obiektów, określenie ich historycznej wagi oraz znaczenia dla Miasta Ustroń, a także służyć pomocą doradczą i opiniującą dla właścicieli poszczególnych obiektów zabytkowych.</p>	<p>2024-2027</p>	<p>Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;</p>
<p>Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni</p>	<p>Rewitalizacja zespołów zabytkowej zieleni ma wiele korzyści dla opieki nad zabytkami, obejmując ochronę przyrody, dostęp do przestrzeni rekreacyjnych, edukację ekologiczną, poprawę estetyki otoczenia oraz zachowanie dziedzictwa kulturowego.</p> <p>Zadanie polegać będzie na opracowaniu merytorycznych danych obiektów, określenie ich historycznej wagi oraz znaczenia dla Miasta Ustroń, a także służyć pomocą doradczą i opiniującą dla właścicieli poszczególnych obiektów zabytkowych.</p>	<p>2024-2027</p>	<p>Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;</p>
<p>Określenie zasad i konsekwentne ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych</p>	<p>Realizacja zadania przyczyni się do ochrony wartości historycznych, kulturowych i estetycznych obiektów zabytkowych.</p> <p>Urząd Miasta realizować będzie niniejsze zadanie w formie pomocy merytorycznej.</p>	<p>2024-2027</p>	<p>Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;</p>

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Zadanie	Opis zadania	Termin realizacji	Planowane źródło finansowania
Umieszczanie tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych	Zadanie polegać będzie na umieszczaniu tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych, które pomogą w promocji dziedzictwa narodowego poprzez zapewnienie obiektom rozpoznawalności oraz będą przeciwdziałać ewentualnym aktom wandalizmu lub nieumyślnemu naruszeniu zabytkowej substancji przez użytkowników.	2024-2027	Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;
Iluminacja najcenniejszych zabytków	Zadanie realizowane będzie poprzez podświetlenie najcenniejszych zabytków miasta. Dzięki temu obiekty uzyskają podkreślenie ich architektury oraz zwiększy się ich atrakcyjność turystyczna.	2024-2027	Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;
Udostępnienie informacji o zabytkach na stronie internetowej	Głównym celem zadania jest zwiększenie świadomości społeczeństwa na temat dziedzictwa kulturowego poprzez dostarczanie ogólnodostępnych informacji edukacyjnych na temat zabytków i obiektów zabytkowych. Miasto zamierza udostępniać bieżące informacje dotyczące opieki nad zabytkami na swojej stronie internetowej oraz na oficjalnych profilach w popularnych mediach społecznościowych.	2024-2027	Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;
Opracowanie mapy zabytków jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego	Zadanie obejmuje opracowanie mapy zabytków jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego. Opracowana mapa będzie następnie udostępniona mieszkańcom, turystom oraz także zainteresowanym podmiotom przez ogólnodostępne kanały informacji m.in. Internet czy w formie wersji papierowej.	2024-2027	Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Zadanie	Opis zadania	Termin realizacji	Planowane źródło finansowania
Wspieranie i upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć	Zadanie obejmuje organizowanie i wspieranie zajęć edukacyjnych w szkołach i przedszkolach z zakresu ochrony dziedzictwa kulturowego.	2024-2027	Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;
Wyznaczenie społecznych opiekunów zabytków	Zadanie polegać będzie na wyznaczeniu społecznych opiekunów zabytków, których celem będzie m.in. zwiększenie zaangażowania społecznego w zakresie opieki nad zabytkami, monitorowanie ich stanu, edukacja społeczna, aktywny udział w pielęgnacji i konserwacji oraz działania na rzecz ochrony zabytków na poziomie politycznym.	2024-2027	Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;
Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zabytków i obszarów podlegających ochronie	Zadanie polegające na uwzględnianiu przy opracowywaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego zapisów odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków oraz dóbr kultury współczesnej.	2024-2027	Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;
Wystąpienie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych	Realizacja zadania polegać będzie na pełnieniu pomocy merytorycznej dla właścicieli obiektów zabytkowych, którzy będą chcieli wystąpić z takim wnioskiem.	2024-2027	Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;
Weryfikacja obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków pod kątem zgodności ze stanem faktycznym	Zadanie realizowane będzie równocześnie z zadaniem „Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków”.	2024-2027	Środki własne Miasta Ustroń; Środki zewnętrzne;

Źródło: Opracowanie własne

8. Instrumentarium realizacji programu opieki nad zabytkami

Zadania określone w niniejszym Programie będą wykonywane przy pomocy następujących instrumentów:

- a) **instrumentów prawnych** – wynikających z przepisów ustawowych, obejmujących między innymi uchwalanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, budowę parków kulturowych, wnioskowanie o wpis do rejestru lub wojewódzkiej ewidencji zabytków obiektów będących własnością miasta, wykonywanie decyzji administracyjnych wojewódzkiego konserwatora zabytków;
- b) **instrumentów finansowych** – obejmujących między innymi finansowanie prac konserwatorskich i remontowych przy obiektach zabytkowych będących własnością miasta, korzystanie z programów uwzględniających finansowanie z funduszy europejskich oraz dotacje, subwencje, dofinansowania, nagrody, zachęty finansowe dla właścicieli i posiadaczy obiektów zabytkowych;
- c) **instrumentów koordynacji** – obejmujących między innymi realizację projektów i programów dotyczących ochrony dziedzictwa kulturowego zapisanych w wojewódzkich, powiatowych i gminnych strategiach, współpraca z organizacjami wyznaniowymi w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami;
- d) **instrumentów społecznych** – obejmujących m.in. działania edukacyjne i promocyjne, współdziałanie z organizacjami społecznymi, działania prowadzące do tworzenia miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami;
- e) **instrumentów kontrolnych** – obejmujących między innymi aktualizację gminnej ewidencji zabytków, monitoring stanu zagospodarowania przestrzennego oraz stanu zachowania dziedzictwa kulturowego.

9. Zasady oceny realizacji programu opieki nad zabytkami

Program opieki nad zabytkami, po zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, zostaje przedstawiony Radzie Miasta Ustroń, w celu przyjęcia go uchwałą (zgodnie z pkt 3 art. 87 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami). Program opracowywany jest na okres czterech lat i stanowi dokument uzupełniający w stosunku do innych dokumentów planistycznych i aktów prawa miejscowego. Burmistrz Miasta Ustroń jest odpowiedzialny za sporządzanie co dwa lata sprawozdań z realizacji zadań Programu i przedstawienie ich Radzie Miasta.

Głównym odbiorcą niniejszego Programu jest społeczność lokalna, która bezpośrednio powinna odczuć efekty jego wdrażania. Dotyczy to nie tylko właścicieli i użytkowników obszarów i obiektów zabytkowych, ale również wszystkich mieszkańców miasta. Program powinien służyć podejmowaniu planowych działań dotyczących: inicjowania, wspierania,

koordynowania badań i prac z dziedziny ochrony zabytków i opieki nad nimi oraz upowszechniania i promowania dziedzictwa kulturowego.

W poniższej tabeli przedstawiono przykładowe kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu.

Tabela 6. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu

Nazwa zadania	Wskaźniki
Kontrola stanu zachowania i przeznaczenia zabytków	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zabytków poddanych kontroli;
Zmiana sposobu użytkowania lub adaptacja nieużytkowanych obiektów zabytkowych do nowych funkcji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zabytków, które uległy zmianie sposobu użytkowaniu lub adaptacji do nowych funkcji;
Rewaloryzacja obszarów i obiektów zabytkowych przemysłowych z możliwością ich adaptacji do nowych funkcji	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zrewaloryzowanych obszarów i obiektów zabytkowych przemysłowych;
Rewaloryzacja zespołów zabytkowej zieleni	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zrewaloryzowanych zespołów zabytkowej zieleni;
Określenie zasad i konsekwentne ich wdrażanie w zakresie umieszczania szyldów i reklam na obiektach zabytkowych	<ul style="list-style-type: none"> Liczba obiektów zabytkowych, dla których określono zasady umieszczania szyldów i reklam;
Umieszczanie tablic informacyjnych przy obiektach zabytkowych	<ul style="list-style-type: none"> Liczba umieszczonych tablic informacyjnych na zabytkach;
Iluminacja najcenniejszych zabytków	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zabytków na których zamontowano podświetlenie;
Udostępnienie informacji o zabytkach na stronie internetowej	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zamieszczonych informacji o zabytkach na stronie internetowej miasta;
Opracowanie mapy zabytków jako atrakcyjnej graficznie formy promocji ułatwiającej dotarcie do wszystkich elementów dziedzictwa kulturowego	<ul style="list-style-type: none"> Liczba opracowanych mapy zabytków;
Wspieranie i upowszechnianie tematyki ochrony dziedzictwa kulturowego do systemu edukacji przedszkolnej i szkolnej poprzez organizowanie i wspieranie zajęć	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zorganizowanych zajęć;
Wyznaczenie społecznych opiekunów zabytków	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wyznaczonych społecznych opiekunów zabytków;
Opracowywanie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zabytków i obszarów podlegających ochronie	<ul style="list-style-type: none"> Liczba opracowanych miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z uwzględnieniem zapisów dot. zabytków i obszarów podlegających ochronie;
Wystąpienie do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z wnioskiem o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych	<ul style="list-style-type: none"> Liczba wniosków wysłanych do Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków o wpisanie do rejestru zabytków cennych obszarów i obiektów zabytkowych;
Weryfikacja obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków pod kątem zgodności ze stanem faktycznym	<ul style="list-style-type: none"> Liczba zweryfikowanych obiektów;

Źródło: Opracowanie własne

10. Źródła finansowania programu opieki nad zabytkami

Art. 71 ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami mówi, iż *w zakresie sprawowania opieki nad zabytkami osoba fizyczna lub jednostka organizacyjna posiadająca tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu, ograniczonego prawa rzeczowego albo stosunku zobowiązaniowego finansuje prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy tym zabytku. Ponadto sprawowanie opieki nad zabytkami, w tym finansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, do którego tytuł prawny posiada jednostka samorządu terytorialnego, jest zadaniem własnym tej jednostki.*

Zgodnie z art. 73 ustawy podmioty będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego do rejestru albo posiadające zabytek w trwałym zarządzie albo będące właścicielem lub posiadaczem zabytku wpisanego na Listę Skarbów Dziedzictwa, mogą ubiegać się o udzielenie dotacji celowej z budżetu państwa na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru albo prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa.

Z kolei zgodnie z art. 74 ustawy dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez:

- 1) ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest ten minister;
- 2) wojewódzkiego konserwatora zabytków ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda.

Dotacja na dofinansowanie prac konserwatorskich lub restauratorskich przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa jest udzielana ze środków budżetu państwa, z części, której dysponentem jest minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego.

Zgodnie z art. 81 w trybie określonym odrębnymi przepisami dotacja na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru może być udzielona przez organ stanowiący miasta, powiatu lub samorządu województwa, na zasadach określonych w podjętej przez ten organ uchwale.

Poniżej przedstawiono możliwe źródła finansowania prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy obiektach zabytkowych. Zasadne jest sprawdzenie możliwości ubiegania się o wsparcie w instytucjach każdorazowo przed złożeniem wniosku o dotację.

Istnieje możliwość finansowania zadań związanych z ochroną i opieką nad zabytkami z następujących źródeł:

- Rady Miasta Ustroń (budżet miasta Ustroń);
- Rady Powiatu Cieszyńskiego (budżet powiatu);
- Sejmiku Województwa Śląskiego (budżet województwa);
- Śląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków (ze środków finansowych z budżetu państwa w części, której dysponentem jest wojewoda);
- Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego (ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego) oraz innych ministrów;
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (w ramach programu „Ochrona i przywracanie różnorodności biologicznej i krajobrazowej” oraz Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej);
- Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Katowicach;
- Środków Unii Europejskiej i innych środków pomocowych (m.in. Fundusze Europejskie 2021-2027);
- Rządowego Funduszu Inwestycji Lokalnych w ramach Funduszu Przeciwdziałania COVID-19;
- Funduszu Kościelnego w Ministerstwie Spraw Wewnętrznych i Administracji (dotacje z Funduszu Kościelnego są udzielane wyłącznie na remonty i konserwację zabytkowych obiektów o charakterze sakralnym i to tylko na wykonywanie podstawowych prac zabezpieczających sam obiekt (w szczególności remonty dachów, stropów, ścian i elewacji, osuszanie i odgrzybianie, izolację, remonty i wymianę zużytej stolarki okiennej i drzwiowej, instalacji elektrycznej, odgromowej, przeciwwłamaniowej i przeciwpożarowej itp.). Z Funduszu nie finansuje się remontów i konserwacji obiektów towarzyszących (takich jak np.: dzwonnice wolnostojące, krzyże) ruchomego wyposażenia obiektów sakralnych (takich jak np.: obrazy, ikonostasy, stalle, epitafia, szaty i naczynia liturgiczne, instrumenty muzyczne, dzwony) oraz otoczenia świątyni, a także stałych elementów wystroju wnętrz (takich jak np.: polichromie, freski, witraże i posadzki).
- Środków prywatnych (osoby fizyczne, organizacje pozarządowe - stowarzyszenia, fundacje, kościelne osoby prawne);

11. Załączniki

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Ustroń

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Ustroń

Lp.	Ulica	Nr	Obiekt	Datacja	Rejestr zabytków
1.	Akacyjowa	4	budynek mieszkalny	1930 r.	
2.	Akacyjowa	8	budynek mieszkalny	1770 r.	
3.	Bażantów	7	strażnica WOP	lata 20-te XX w.	
4.	Bażantów	23	budynek mieszkalny	1930 r.	
5.	Belwederska	4	dom wczasowy	1930 r.	
6.	Bładnicka	63	budynek mieszkalny	1925 r.	
7.	Błaszczyka	17	budynek mieszkalny	1924 r.	
8.	Błaszczyka	17	obora	1924 r.	
9.	Boczna	9	budynek mieszkalny	XVIII w.	A-997/69 z 18.02.1969
10.	Andrzeja Brody	2	budynek mieszkalny	1930 r.	
11.	Andrzeja Brody	15	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
12.	Andrzeja Brody	23/25	budynek mieszkalny	1910 r. / 1920 r.	
13.	Andrzeja Brody	39	budynek mieszkalny	1929 r.	
14.	Andrzeja Brody	79	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
15.	Andrzeja Brody	79	stodoła	około 1930 r.	
16.	Andrzeja Brody	86	budynek mieszkalny	około 1920 r.	
17.	Andrzeja Brody	91	budynek gospodarczo - garażowy	4 ćw. XIX w.	
18.	Andrzeja Brody	65	budynek mieszkalny	2 tercja XIX w.	
19.	Cieszyńska	2	budynek mieszkalny	lata 20-te XX w.	
20.	Cieszyńska	11	budynek mieszkalny - zgromadzenie sióstr	1900 r. / 1910 r.	
21.	Cieszyńska	29	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
22.	Cieszyńska	33	budynek mieszkalny	koniec XIX w.	
23.	Cieszyńska	36	budynek mieszkalny	1910 r. / 1920 r.	
24.	Cieszyńska	41	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
25.	Cieszyńska	67	budynek mieszkalny	koniec XIX w.	
26.	Cieszyńska	72	budynek mieszkalno - usługowy	1925 r.	
27.	Cieszyńska	75	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
28.	Daszyńskiego	1	hotel "Równica"	około 1900 r.	
29.	Daszyńskiego	4	kamienica mieszkalno - usługowa	początek XX w.	
30.	Daszyńskiego	6	bank	lata 20-te XX w.	
31.	Daszyńskiego	8	kamienica mieszkalno - usługowa	około 1920 r.	
32.	Daszyńskiego	9	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
33.	Daszyńskiego	15	kościół parafialny pw. św. Klemensa Papieża	1788 r.	A-352/78 z 7.07.1978

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Ulica	Nr	Obiekt	Datacja	Rejestr zabytków
34.	Daszyńskiego	15	dawny sierociniec i plebania ob. dom parafialny	XVIII w.	A-350/78 z 7.07.1978
35.	Daszyńskiego	17	kamienica mieszkalno - usługowa	około 1890 r.	
36.	Daszyńskiego	19	kamienica mieszkalno - usługowa	około 1930 r.	
37.	Daszyńskiego	20	kamienica mieszkalno - usługowa	około 1930 r.	
38.	Daszyńskiego	22	kamienica mieszkalna	lata 30-te XX w.	
39.	Daszyńskiego	24	kamienica mieszkalno - usługowa	lata 30-te XX w.	
40.	Daszyńskiego	28	dom kultury	1910 r. / 1920 r.	
41.	Daszyńskiego	33	Poczta	b.d.	
42.	Daszyńskiego	34	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
43.	Daszyńskiego	36	budynek mieszkalny	koniec XIX w.	
44.	Daszyńskiego	36b	budynek mieszkalny	koniec XIX w.	
45.	Daszyńskiego	39	budynek mieszkalno - usługowy	4 ćw. XIX w.	
46.	Daszyńskiego	42	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
47.	Daszyńskiego	45	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
48.	Daszyńskiego	51	budynek usługowy	około 1920 r.	
49.	Daszyńskiego	52	budynek mieszkalny	około 1920 r.	
50.	Daszyńskiego	52	budynek gospodarczy	około 1920 r.	
51.	Daszyńskiego	53/55	budynek usługowy	XIX w. / XX w.	
52.	Daszyńskiego	54	kamienica mieszkalna	4 ćw. XIX w.	
53.	Daszyńskiego	57	kamienica mieszkalno - usługowa	1906 r.	
54.	Daszyńskiego	58	budynek mieszkalno - usługowy	około 1906 r.	
55.	Daszyńskiego	60	budynek usługowy	4 ćw. XIX w.	
56.	Daszyńskiego	61	kamienica mieszkalna	4 ćw. XIX w.	
57.	Daszyńskiego	62	budynek mieszkalno - gospodarczy	lata 30-te XX w.	
58.	Daszyńskiego	64	kuźnia Adam hala kuźni parowej hala odlewni magazyn główny budynek administracyjny dyrekcji budynek administracyjny konsum robotniczy	1780 r. 1917 r. 1917 r. 1880 r. 1885 r. 1890 r. b.d.	
59.	Daszyńskiego	69	budynek mieszkalny	lata 20-te XX w.	
60.	Daszyńskiego	71	budynek mieszkalny	1910 r. / 1920 r.	
61.	Daszyńskiego	72	budynek usługowy	4 ćw. XIX w.	
62.	Daszyńskiego	73	budynek mieszkalno - usługowy	około 1930 r.	
63.	Daszyńskiego	77	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
64.	Długa	3	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Ulica	Nr	Obiekt	Datacja	Rejestr zabytków
65.	Długa	73	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
66.	Dworcowa	2	budynek kolejowy	1888 r.	
67.	Dworcowa	4	dworzec PKP	1888 r.	
68.	rejon dworca kolejowego PKP		magazyn kolejowy	1933 r.	
69.	Dworcowa	1	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
70.	Fabryczna	1	budynek usługowy	około 1935 r.	
71.	Fabryczna	3	budynek mieszkalny	lata 20-te XX w.	
72.	Fabryczna	6	budynek mieszkalny	lata 20-te XX w.	
73.	Fabryczna	6	budynek gospodarczy	lata 20-te XX w.	
74.	Fabryczna	8	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
75.	Galczyńskiego	14	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
76.	Galczyńskiego	29	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
77.	Galczyńskiego	43	żłobek	lata 30-te XX w.	
78.	Grażyńskiego	12	budynek mieszkalny	1929 r.	
79.	Grażyńskiego	13	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
80.	Grażyńskiego	15	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
81.	Grażyńskiego	17	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
82.	Grażyńskiego	31	budynek mieszkalny	1910 r.	
83.	Harbutowicka	3	budynek mieszkalny	1900 r. / 1910 r.	
84.	Harbutowicka	3	stodoła	1900 r. / 1910 r.	
85.	Hutnicza	3	budynek administracyjny w dawnym zespole huty	ok. 1850 r.	A-534/92 z 17.08.1992
86.	Hutnicza	3	urządzenia hydrotechniczne	ok 1850 r.	A-534/92 z 17.08.1992
87.	Hutnicza		Park	ok 1850 r.	
88.	Hutnicza	7	hotel "Ustroń"	4 ćw. XIX w.	
89.	Hutnicza	19	budynek mieszkalny	około 1900 r.	
90.	Jelenica	6	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
91.	Jelenica	12	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
92.	Jelenica	21	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
93.	Jelenica	24	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
94.	Kamieniec	1	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
95.	Katowicka	22	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	
96.	Katowicka	241	budynek usługowy	1906 r.	

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Ulica	Nr	Obiekt	Datacja	Rejestr zabytków
97.	Katowicka	243	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
98.	Kluczyków	3	budynek mieszkalny	około 1920 r.	
99.	Kluczyków	10	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
100.	Kluczyków	11	budynek mieszkalny	1900 r. / 1910 r.	
101.	Kluczyków	13	budynek mieszkalny	około 1925	
102.	Konopnickiej	1	dom parafialny	około 1930 r.	
103.	Konopnickiej	7	budynek mieszkalny	3 ćw. XIX w.	
104.	Konopnickiej	20	budynek mieszkalny	około 1920 r.	
105.	Konopnickiej	38	kamienica mieszkalna	1920 r. / 1930 r.	
106.	Kościelna	2	budynek mieszkalno - usługowy	lata 20-te XX w.	
107.	Kościelna	4	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
108.	Kościelna	13	budynek mieszkalny	1931 r.	
109.	Kościelna	15	budynek mieszkalny	1931 r.	
110.	Krótką	3	budynek mieszkalny	koniec XIX w.	
111.	Krzywa	1	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
112.	Kuźnicza	17	budynek mieszkalny	1890 r.	
113.	Kuźnicza	30	budynek mieszkalny	około 1938 r.	
114.	Lecznicza	6	budynek mieszkalno - usługowy	lata 30-te XX w.	
115.	Lipowa	31	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
116.	Lipowska	41	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
117.	Lipowska	52	budynek mieszkalny	lata 20-te XX w.	
118.	Lipowska	57	budynek mieszkalny	lata 20-te XX w.	
119.	Lipowska	60	budynek mieszkalny	lata 20-te XX w.	
120.	Lipowska	74	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
121.	Lipowska	77	budynek mieszkalny	około 1920 r.	
122.	Lipowska	93	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
123.	Lipowska	96	budynek mieszkalny	około 1910 r.	
124.	Lipowska	101	budynek gospodarczy	lata 30-te XX w.	
125.	Lipowska	111	budynek mieszkalny	około 1900 r.	
126.	Lipowska	115	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
127.	Lipowska	117	budynek mieszkalny	około 1935 r.	
128.	Lipowska	126	budynek mieszkalny	początek XX w.	
129.	Lipowska	127	przedszkole	początek XX w.	

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Ulica	Nr	Obiekt	Datacja	Rejestr zabytków
130.	Lipowska	128	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
131.	Lipowska	133	dawna plebania przy kościele parafialnym pw. Podwyższenia Św. Krzyża	XVIII w.	A-274/78 z 3.02.1978
132.	Lipowska	131	budynek gospodarczy	1930 r.	
133.	Lipowska	133	kościół parafialny pw. Podwyższenia Krzyża	pocz. XIX w.	A-273/78 z 3.02.1978
134.	9 Listopada	4	budynek mieszkalny	około 1910 r.	
135.	9 Listopada	11	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	
136.	9 Listopada	14	budynek fundacji chrześcijańskiej „Misja i Życie”	lata 30-te XX w.	
137.	9 Listopada	16	budynek pensjonatowy	około 1930 r.	
138.	3 Maja	3	budynek mieszkalny	około 1870 r.	
139.	3 Maja	4 i 4a	budynek mieszkalno - usługowy	b.d.	
140.	3 Maja	5	budynek mieszkalno - usługowy	początek XX w.	
141.	3 Maja	6 i 8	kamienica mieszkalno - usługowa	4 ćw. XIX w.	
142.	3 Maja	6 i 8	oficyna	4 ćw. XIX w.	
143.	3 Maja	9	kamienica mieszkalno - usługowa	4 ćw. XX w.	
144.	3 Maja	10	budynek mieszkalno - usługowy	koniec XIX w.	
145.	3 Maja	11	kamienica mieszkalno - usługowa	4 ćw. XIX w.	
146.	3 Maja	12	przychodnia zdrowia	lata 30-te XX w.	
147.	3 Maja	13	kamienica mieszkalno - usługowa	około 1870 r.	
148.	3 Maja	15	szkoła	lata 30-te XX w.	
149.	3 Maja	16	kamienica mieszkalna	4 ćw. XIX w.	
150.	3 Maja	17	budynek mieszkalny	1929 r.	
151.	3 Maja	21	budynek mieszkalny	około 1935 r.	
152.	3 Maja	26	budynek mieszkalny	około 1910 r.	
153.	3 Maja	44	budynek gospodarczy	1912 r.	
154.	3 Maja	46	budynek usługowy	około 1900 r.	
155.	3 Maja	46	budynek mieszkalny	pocz. XX w.	
156.	3 Maja	61	karczma	XVIII w.	A-693/93 z 10.12.1993
157.	3 Maja	68	budynek mieszkalno - usługowy [muzeum im. Marii Skalickiej]	4 ćw. XIX w.	
158.	3 Maja	98	budynek mieszkalny	lata 20-te XX w.	
159.	3 Maja	108	budynek usługowy	1870 r. / 1880 r/	
160.	3 Maja	108	budynek gospodarczy	1870 r. / 1880 r.	
161.	3 Maja	142	hotel "Czantoria"	1920 r. / 1930 r.	
162.	Mickiewicza	3	budynek mieszkalno - pensjonatowy	4 ćw. XIX w.	
163.	Mickiewicza	5	zakład przyrodoleczniczy	około 1900 r.	
164.	Myśliwska	10	budynek usługowy	około 1930 r.	

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Ulica	Nr	Obiekt	Datacja	Rejestr zabytków
165.	Nadrzeczna	25	budynek mieszkalny	1935 r.	
166.	Ogrodowa	1	dom w zagrodzie	1768 r.	A-381/80 z 25.05.1980
167.	Ogrodowa	1	stodoła w zagrodzie	XVIII/XIX w.	A-381/80 z 25.05.1980
168.	Ogrodowa	2	budynek mieszkalno - usługowy	lata 20-te XX w.	
169.	Ogrodowa	7	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
170.	Ogrodowa	8	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	
171.	Ogrodowa	9	budynek mieszkalny	XVIII w.	191/60 z 2.03.1960
172.	Ogrodowa	13	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
173.	Ogrodowa	24	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
174.	Ogrodowa	26	budynek mieszkalno - usługowy	przełom XIX w. XX w.	
175.	Ogrodowa	28	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
176.	Olchowa	27	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.	
177.	Orzechowa	6	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.	
178.	Orzechowa	8 i 10	budynek mieszkalny	3/4 ćw. XIX w.	
179.	Orzechowa	12	dawny dwór	2 połowa XVIII w.	A-355/78 z 17.08.1978
180.	Orzechowa	12	stajnia w zespole dworskim	około 1850 r.	A-355/78 z 17.08.1978, 148/60 z 29.02.1960
181.	Orzechowa	12	czworak w zespole dworskim	około 1850 r.	A-355/78 z 17.08.1978
182.	Orzechowa	18	budynek mieszkalny	1896 r.	
183.	Papiernia	4	budynek mieszkalny w zespole huty Teresa	1837 r.	A-670/91 z 22.11.1991
184.	Papiernia	4	budynek gospodarczy w zespole huty Teresa	1837 r.	A-670/91 z 22.11.1991
185.	Papiernia	6	budynek mieszkalny w zespole huty Teresa	1837 r.	A-670/91 z 22.11.1991
186.	Papiernia	8	budynek przemysłowy w zespole huty Teresa	ok. 1792	A-670/91 z 22.11.1991
187.	Parkowa	6	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
188.	Parkowa	8	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
189.	Partyzantów	1	kamienica mieszkalno - usługowa	około 1930 r.	
190.	Partyzantów	5	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
191.	Partyzantów	7	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
192.	Partyzantów	9	przedszkole	lata 30-te XX w.	
193.	Piękna	8	budynek mieszkalny	1935 r.	
194.	Stawowa	3	dawna szkoła ewangelicka	1. poł. XIX w.	A-348/78 z 7.07.1978
195.	Plac Karola Kotschego	3	plebania ewangelicka	przełom XVIII/XIX w.	A-347/78 z 6.07.1978
196.	Plac Karola Kotschego	1	kościół ewangelicki	1. poł. XIX w.	A-349/78 z 7.07.1978

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Ulica	Nr	Obiekt	Datacja	Rejestr zabytków
197.	Polna	2	budynek mieszkalny	1910 r. / 1920 r.	
198.	Polna	6	budynek mieszkalny	połowa XIX w.	
199.	Polna	7	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	
200.	Polna	11 i 13	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
201.	Polna	17	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
202.	Polna	21	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
203.	Polna	23	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
204.	Reja	1	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
205.	Reja	5	budynek pensjonatowy "Wypoczynek"	lata 30-te XX w.	
206.	Rynek	1	ratusz miejski	1890 r. / 1900 r.	
207.	Rynek	3	kamienica mieszkalno - usługowa	lata 30-te XX w.	
208.	Rynek	4	kamienica usługowa	1902 r.	
209.	Rynek	5	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	
210.	Rynek	5	oficyna	lata 30-te XX w.	
211.	Skłodowskiej	17	budynek mieszkalny	1932 r.	
212.	Skłodowskiej	24	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
213.	Skłodowskiej	24	stodoła	początek XX w.	
214.	Skoczowska	4	budynek mieszkalny	1928 r.	
215.	Skoczowska	6	budynek mieszkalny	lata 20-te XX w.	
216.	Skoczowska	8	budynek mieszkalno - usługowy	około 1930 r.	
217.	Skoczowska	16	budynek mieszkalny	1900 r.	
218.	Skoczowska	16	budynek gospodarczy	b.d.	
219.	Skoczowska	22	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
220.	Skoczowska	23	budynek mieszkalno - usługowy	około 1910 r. / 1920 r.	
221.	Skoczowska	35	budynek mieszkalny	1907 r.	
222.	Skoczowska	54	budynek mieszkalny	2 poł. XIX w.	
223.	Skoczowska	54	stodoła	2 poł. XIX w.	
224.	Skoczowska	82	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
225.	Skoczowska	89	budynek mieszkalny	lata 20-te XX w.	
226.	Skoczowska	99	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
227.	Skoczowska	109	budynek mieszkalno - usługowy	około 1900 r.	
228.	Skoczowska	109	stodoła	około 1900 r.	
229.	Skoczowska	111	budynek usługowy	1910 r. / 1920 r.	
230.	Skoczowska	113	budynek mieszkalny	koniec XIX w.	

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Ulica	Nr	Obiekt	Datacja	Rejestr zabytków
231.	Spokojna	12	budynek mieszkalny	1924 r.	
232.	Spokojna	14	budynek mieszkalny	1923 r.	
233.	Spokojna	14	stodoła	1923 r.	
234.	Spokojna	20	budynek mieszkalny	około 1910 r.	
235.	Spokojna	23	budynek mieszkalny	około 1920 r.	
236.	Spokojna	25	budynek mieszkalny	1920 r./ 1930 r.	
237.	Spokojna	29	budynek mieszkalny	około 1925 r.	
238.	Spokojna	35	budynek mieszkalny	około 1920 r.	
239.	Stalmacha	7	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
240.	Stalmacha	12	budynek mieszkalny	1907 r.	
241.	Stawowa	24	budynek mieszkalny	około 1920 r.	
242.	Strażacka	1	przedszkole	około 1920 r.	
243.	Strażacka	2	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
244.	Strażacka	5	remiza strażacka	około 1930 r.	
245.	Strażacka	8	budynek mieszkalny	koniec XIX w.	
246.	Strażacka	10	budynek mieszkalny	1900 r.	
247.	Szeroka	9	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
248.	Szeroka	13	budynek mieszkalny	1920 r. / 1930 r.	
249.	Szeroka	27	budynek mieszkalno - gospodarczy	lata 30-te XX w.	
250.	Szpitalna	5	budynek mieszkalny	około 1900 r.	
251.	Szpitalna	5	budynek usługowy	4 ćw. XIX w.	
252.	Szpitalna	17	budynek mieszkalny	4 ćw. XIX w.	
253.	Szpitalna	52	budynek mieszkalny	początek XX w.	
254.	Szpitalna	60	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
255.	Szpitalna	60	stodoła	około 1930 r.	
256.	Szpitalna	90	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
257.	Tartaczna	12	budynek mieszkalny	około 1920 r.	
258.	Tartaczna	14	budynek mieszkalny	lata 20-te XX w.	
259.	Tartaczna	16	budynek mieszkalny	około 1910 r. / 1920 r.	
260.	Tartaczna	17	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
261.	Wczasowa	1	budynek usługowy	lata 30-te XX w.	
262.	Wczasowa	6	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
263.	Wesoła	19	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
264.	Wesoła	21	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	

Program Opieki nad Zabytkami dla Miasta Ustroń na lata 2024-2027

Lp.	Ulica	Nr	Obiekt	Datacja	Rejestr zabytków
265.	Wesoła	27	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
266.	Wesoła	49	budynek mieszkalny	początek XX w.	
267.	Wesoła	49	stodoła	początek XX w.	
268.	Wiejska	18	budynek mieszkalny	około 1925 r.	
269.	Wiślańska	13	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
270.	Wiślańska	33	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
271.	Wiślańska	87	dworzec PKP	1928 r.	
272.	Wiśniowa	13	przedszkole	około 1900 r.	
273.	Wodna	11	budynek mieszkalny	około 1920 r.	
274.	Wodna	16	budynek mieszkalny	1864 r.	
275.	Zabytkowa	15	kościół filialny drewniany pw. św. Anny	XVIII w.	A-302/78 z 21.04.1978
276.	Zabytkowa	16	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
277.	Zagajnik	8	budynek mieszkalny	1925 r.	
278.	Złota	2	budynek mieszkalny	około 1930 r.	
279.	Źródłana	2	budynek mieszkalny	lata 30-te XX w.	
280.	Źródłana	26	budynek mieszkalny	1930 r.	
281.	Źródłana	127	budynek mieszkalny	1926 r.	
282.	Lipowska		cmentarz	XIX w.	
283.	Daszyńskiego		cmentarz	1878 r.	
284.	Stawowa		cmentarz	1856 r.	
285.	Zabytkowa		cmentarz	XIX w.	
286.	Cieszyńska / Stalmacha		krzyż	około 1900 r.	
287.	Daszyńskiego	15	figura św. Józefa	2 poł. XVIII w.	
288.	Daszyńskiego	15	figura św. Nepomucena	2 poł. XVIII w.	
289.	Krzywa		krzyż	1910 r. / 1920 r.	
290.	Lipowska	104	krzyż	1914 r.	
291.	Lipowska	129	krzyż	1914 r.	
292.	Świerkowa / 3Maja		krzyż	1885 r.	
293.	Skoczowska / Owocowa		krzyż	1864 r.	
294.	Skoczowska	20	krzyż	1876 r.	
295.	Wiejska	14	krzyż	1853 r.	
296.	Sanatoryjna, Szpitalna, Zdrojowa		Zespół zabudowy sanatoryjno-uzdrowiskowej Ustroń-Zawodzie	1968 – 1988 r.	A/1257/23 z 8.09.2023
297.	Równica	27	Dawne schronisko „na Równicy”	1927-1928 r.	

Spis tabel i rysunków

Tabela 1. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania miejscowego na terenie miasta Ustroń	15
Tabela 2. Stanowiska archeologiczne występujące na obszarze miasta	40
Tabela 3. Wykaz zabytków nieruchomych znajdujących się na terenie miasta Ustroń wpisanych do rejestru zabytków.....	45
Tabela 4. Ocena stanu dziedzictwa kulturowego miasta Ustroń.....	55
Tabela 5. Zadania przyjęte przez miasto Ustroń.....	57
Tabela 6. Kryteria prowadzenia oceny realizacji Programu	62
Rysunek 1. Położenie miasta Ustroń na tle województwa śląskiego i powiatu cieszyńskiego	30
Rysunek 2. Formy ochrony przyrody w granicach miasta Ustroń	35
Rysunek 3. Jedna z wystaw Muzeum Ustrońskiego	42
Rysunek 4. Panorama zespołu zabudowy sanatoryjno-uzdrowiskowej Ustroń-Zawodzie	54

Spis załączników

Załącznik 1. Wykaz zabytków nieruchomych ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Ustroń .	66
---	----